

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Män som använder våld i nära relationer

En kvalitativ studie om mäns användande av våld mot sin partner

Socionomprogrammet, Höstterminen 2008

C-uppsats

Frida Ivehag

Monika Uvalic

Handledare: Eva Landmér

Tack!

Ett stort tack till männen som deltog i våra intervjuer och till vår kontaktperson på Verksamhet X som har gjort den här uppsatsen möjlig.

Vi tackar även vår handledare Eva Landmér för gott stöd och värdefulla synpunkter.

Abstract

Titel: Män som använder våld i nära relationer – En kvalitativ studie om mäns användande av våld mot sin partner.

Författare: Frida Ivehag & Monika Uvalic

Nyckelord: Identitet, relation och samhälle

Studiens syfte var att undersöka hur männen förklarar sitt användande av våld mot sin partner. Dessutom vill vi undersöka om männens identitet, gällande våldsbenägenhet, har förändrats sedan de påbörjade samtal hos Verksamhet X och i så fall på vilket sätt. Samt hur männen upplever att de har blivit bemötta av samhället.

Våra frågeställningar är;

- Hur förklarar männen sitt våld gentemot sin partner?
- Har identiteten och synen på det egna användandet av våld hos männen förändrats sedan de påbörjade samtal hos verksamheten X, och i så fall på vilket sätt?
- Hur upplever sig männen ha blivit bemötta av samhället?

För att bäst belysa vår studies syfte och besvara våra frågeställningar valde vi en kvalitativ ansats. Vi utförde fyra intervjuer där vi utgick ifrån en intervjuguide som var utformad efter fyra olika teman; bakgrund, individen, relationen och samhället. Vi presenterar vårt resultat genom att först beskriva varje man individuellt för att sedan sammanställa likheter och olikheter under tre rubriker; individ, relation och samhälle. För att analysera vårt material har vi använt oss av Erikssons identitetsteori, Cullbergs försvarsmekanismer, Ebaughs teori om exit-processen samt vetenskapliga artiklar från tidigare forskning. I vår analys utgår vi sedan från intervjuguidens fyra teman. De huvudsakliga resultaten vi fick fram var att männen använder våld mot sin partner i situationer som de upplever att de inte kan hantera. Vi ser även att relationen och partnern är viktiga för männen och att partnern är en drivande motivation till att männen vill förändras. Vi ser att männens användande av våldet bidrar till att de hamnar i en ond spiral som förstör det som är viktigast för männen, relationen. Utifrån exitprocessen ser vi att männen genomgår ett rollbyte från att vara män som använder våld i nära relationer till att vara män som kan hitta alternativa lösningar och välja andra vägar än våld. Männen har flera nära personer i sin omgivning som stöttar de i deras förändringsprocess och vi ser att verksamhet X är ett viktigt led i detta. Bemötandet från olika myndigheter har enligt männen inte varit avgörande för deras val att söka hjälp.

Innehåll

Inledning.....	1
Presentation av Verksamhet X	1
Syfte och frågeställningar.....	2
Förförståelse.....	2
Avgränsningar.....	3
Centrala begrepp.....	3
Tidigare forskning.....	8
Mäns historiska rätt till att utöva makt och våld	8
Våldsamma män och självbild	9
Våldsamma män och deras relationer	10
Samhällets attityder	11
Teoretiska perspektiv	13
Erikssons teori om identitet	13
Försvarsmekanismer.....	15
Exitprocessen	15
Metod.....	18
Litteratursökning	18
Urval och tillvägagångssätt.....	18
Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	20
Etiska överväganden	20
Resultat och analysförfarande	21
Resultat.....	22
Niklas	22
Stefan	23
Lars	23
Per	24
Individen.....	25

Relationen	26
Samhället.....	27
Sammanfattning av resultatet.....	29
Analys	31
Bakgrund	32
Individ, identitet och självbild	32
Relationen	34
Samhället.....	36
Slutsatser	39
Diskussion.....	40
Styrkor och svagheter i uppsatsen	43
Vidare forskning	43
Referenser	44
Böcker.....	44
Tidsskrifter.....	44
Uppsatser	45
Elektroniska källor	45
Bilaga 1	46
Bilaga 2	48

Inledning

Uppsatsen handlar om hur männen förklarar sitt användande av våld mot sin partner i nära relationer. Vi kommer också i uppsatsen att undersöka om deras identitet och synen på det egna användandet av våld hos männen förändrats sedan de påbörjade samtal hos verksamheten X, och i så fall på vilket sätt. Dessutom vill vi redovisa för hur männen upplever sig ha blivit bemötta av samhället. Idén att skriva om detta ämne uppkom ur ett intresse för våld i nära relationer hos oss vilket ledde till att vi kontaktade Verksamhet X. Verksamhet X är en mottagning baserad på frivillighet inom kommunal regi som erbjuder hjälp, stöd och samtal till barn, kvinnor och män i kris. Under ett studiebesök hos verksamheten väcktes vår nyfikenhet gällande mansperspektivet. Vi blev nyfikna på hur männen ser på sig själva, hur de förklarar sitt våld mot sin partner samt hur de blir bemötta av samhället, det vill säga deras omedelbara omgivning som familj och arbetskollegor men också av olika samhällsinstanser som exempelvis socialtjänsten.

Det finns flera olika anledningar till att vi valde mansperspektivet. Vi anser att det inom forskning kring våld i nära relationer finns väldigt mycket skrivet utifrån kvinnoperspektivet och att det saknas forskning kring mansperspektiv. Männen har man tidigare sett som icke botbara, problemet har varit enbart deras. På senare tid har man dock börjat inse att det är mer komplext än så och att det bland dessa män finns de som inser sitt problem och skulle vilja sluta med ett sådant beteende men inte vet hur. Det har även startats alltfler verksamheter som erbjuder stöd och hjälp för män som använder våld mot sin partner. Vi har därför valt att titta djupare på vad som sker inom männen och hur detta påverkar dem i deras val att använda våld mot sin partner. Som teorier för att förstå och förklara deras värld har vi valt att använda oss av Erikssons teori om identitet, försvarsmekanismer enligt Cullberg samt Ebaughs teori om exitprocessen.

Presentation av Verksamhet X

Verksamhet X arbetar för att synliggöra det våld som sker mot kvinnor i nära relationer. Alla myndigheter som kommer i kontakt med problematiken ska bemöta de berörda på ett samlat och konsekvent sätt. Både de som drabbas av våldet och den som utövar våldet behöver stöd för att en förändring ska ske.

Verksamhet X erbjuder individuella samtal och gruppverksamhet för barn, kvinnor och män. Syftet med arbetet är att motivera till förändring samt att ge stöd och råd i olika situationer. Hjälpen som Verksamhet X erbjuder är kostnadsfri och omfattas av tystnadsplikt. Verksamhet X är en öppen verksamhet dit individer kan vända sig på eget initiativ eller genom andra samhällsinstanser. Verksamhet X är en myndighetssamverkan för kvinnofrid mellan Polismyndigheten, Hälso-och sjukvården, Kriminalvården, Åklagarkammaren och Socialtjänsten.

Verksamhet X har fyra anställda med varierande utbildning så som socionomer och familjeterapeuter. Personalen arbetar med samtal både med individen men också med grupp. Det finns både en kvinno- en barn- och en mansgrupp. Personalen får kontinuerlig handledning av ATV, Alternativ till Vold. ATV är en norsk verksamhet som under flera år har arbetat framgångsrikt med våld i nära relationer och som har specialiserat sig på mansperspektivet.

När mannen kommer till Verksamhet X befinner dig sig ofta i en akut kris där det första målet blir att få våldet att upphöra. Till att börja med sker terapin oftast i enskilda samtal med behandlaren. Den andra fasen är själva bearbetningen och behandlingen som varar en längre period där huvudmålet är att lära om, d.v.s. lära männen att leva utan våldet. Behandlingsprogrammet för män är på frivillig basis och består av 25 gruppträffar vilket motsvarar 1 gång i veckan under en period av 6 månader. Även efter behandlingsperioden står dörren öppen för de män som har behov av vidare hjälp.

Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur männen beskriver sitt användande av våld mot sin partner i nära relationer. Vi kommer också i uppsatsen att undersöka om deras identitet, gällande våldsbänagenhet, har förändrats sedan de började i samtal hos Verksamhet X och i så fall på vilket sätt. Dessutom vill vi redovisa för hur männen upplever sig ha blivit bemötta av samhället.

Våra frågeställningar är;

- Hur förklarar männen sitt våld gentemot sin partner?
- Har identiteten och synen på det egna användandet av våld hos männen förändrats sedan de påbörjade samtal hos verksamheten X, och i så fall på vilket sätt?
- Hur upplever sig männen ha blivit bemötta av samhället?

Förförståelse

Vi tänker oss att vi har olika förförståelse utifrån bland annat vår ålder och etniska bakgrund, samt utifrån andra livserfarenheter. Den största delen av vår förförståelse om ämnet kommer ifrån media, skolan och böcker vi har läst. En av oss har läst kurser på universitetet som har handlat om mäns våld mot kvinnor, där främst kvinnoperspektivet har presenterats. Detta har väckt en nyfikenhet och önskan om att studera mansperspektivet för att få en mer omfattande bild av detta sociala problem. Utan en förförståelse anser Thurén att vi inte kan förstå någonting därför menar han att det är nödvändigt och redogöra för sin förförståelse och de förväntningar man tar med sig i uppsatsen.¹

¹ Thurén, Torsten (2002): Vetenskapsteori för nybörjare. Malmö: Liber AB

Avgränsningar

Vår undersökning består av intervjuer med fyra män vilket vi är medvetna om inte är tillräckligt för att kunna säga något generellt om hur män förklarar sitt användande av våld mot sin partner i nära relationer eller hur männen upplever sig ha blivit bemötta av samhället? och identitet eller om männens självbild och identitet har förändrats sedan de påbörjade samtal hos Verksamhet X och i så fall på vilket sätt. Vi kommer därför i denna uppsats enbart kunna uttala oss om just de fyra män som vi har intervjuat.

Centrala begrepp

Vi har valt ut centrala begrepp i vår undersökning som vi här nedan anser behöver definieras och kommenteras för ett förtydligande av deras användande och syfte.

Inledning

Begreppet identitet förklarar vem man är som person medan självbilden är en del av identiteten då den beskriver hur man ser på sig själv. Lundh & Smedler menar att en stark självbild innebär att individen har en stabil identitet.² Begreppen hänger därför ihop då identiteten är beroende av självbilden. Vi väljer därför att använda begreppet självbild som ett komplement till begreppet identitet för att bättre kunna redogöra för hur männen beskriver sitt användande av våld mot sin partner i nära relationer.

Vi kommer även att använda oss av begreppen självkänsla och självuppfattning i vår uppsats. Begreppen är enligt oss av betydelse för uppsatsen då de beskriver hur individen ser på sig själv men utifrån olika utgångspunkter. Självuppfattning beskriver hur individen ser sig själv utifrån relationer med andra medan självkänslan handlar om hur individen ser på sig själv. Gemensamt för samtliga begrepp är att de inte kan utvecklas enskilt utan det måste ske i ett samspel mellan individen och dennes omgivning. Vi anser att männen ingår i olika sammanhang med andra och detta påverkar deras identitet. Begreppen skapar tillsammans individen och även om de beskriver olika aspekter av individen är alla fyra relevant för att beskriva en enhetlig individ. Vi känner därför att vi behöver använda samtliga begrepp i vår uppsats.

² Lundh, Lars-Gunnar & Smedler Ann-Charlotte. *Personlighetspsykologi. Att förstå individen* i Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnerberg, Jerker & Frisén, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland.

Identitet

Identiteten innefattar en persons medvetenhet om sig själv vad gäller kropp och personlighet samt sin förmåga till självständighet.³ Hwang & Friséen skriver att enligt Eriksson är identiteten en subjektiv upplevelse av vad som gör att *jag är jag*. Enligt Eriksson består identiteten av tre olika delar: *biologisk identitet, psykologisk identitet och social identitet*. Individen börjar skapa sin identitet genom att ta in en okritisk bild av sig själv som barn från sina föräldrar och andra viktiga personer i barnets omgivning. Identiteten fortsätter sedan att skapas genom att individen identifierar sig med andra. Det som individen inte tycker överensstämmer med den egna bilden av vem man är gör man sig av med. En optimal identitetsutveckling menar Hwang & Friséen är enligt Eriksson att individen hittar sociala roller och sociala grupper som passar ihop med de egna psykologiska och biologiska förutsättningar. Identiteten är ett livslångt förlopp och olika faktorer samverkar. Hwang & Friséen skriver att en individ med en fullbordad identitet inte enbart rättar sig efter andras önskemål utan har också egna värderingar och mål.⁴ Även Ebaugh utgår från Erikssons teori om identitet i sin bok om exitprocessen. I likhet med ovannämnda författare instämmer Ebaugh i att identiteten byggs upp gradvis under åren genom att individen hittar andra personer i sin omgivning som speglar och bekräftar individens egna uppfattning av sin identitet.⁵

Självbild

Begreppet självbild handlar om individens tankar och känslor om sig själv i relation till andra, d.v.s. individens uppfattningar av sina egna förmågor, begränsningar, egenskaper samt uppträdanden.⁶ Lundh & Smedler skriver att psykologer länge har antagit att individer behöver en sammanhängande och konsistent självbild. En konsistent självbild innebär att individen har en klar och tydlig identitet. Tydliga tecken på att en individ saknar en konsistent självbild kan man se i samband med olika identitetskriser där individen omprövar sina värderingar och målsättningar. Lundh & Smedler skriver även att vissa kognitivt inriktade personlighetspsykologer menar att självbilden är indelad i en begreppslig hierarki och de menar att varje individ har en *familj av självbilder*. Med detta menar de att vi kan ha ett familjesjälv, ett arbetssjälv, ett socialt själv och så vidare. Inom dessa subkategorier kan det finnas ytterligare subkategorier som till exempel partnersjälv och föräldrasjälv. Lundh & Smedler skriver att vad dessa psykologer menar, är att vår uppfattning av oss själva är beroende av hur vår relation till andra ser ut och/eller vilka situationer vi befinner oss i och att vi även agerar utifrån det. Vidare menar psykologerna också att det finns en enhet bland alla dessa självbilder som gör att individen har en sammanhållen identitet. Detta baseras på tre grunder, att det finns en likhet mellan de olika självbilderna, att individen har en upplevelse

³ <http://ne.se/artikel/1134106/1134106>

⁴ Hwang, Philip & Friséen, Ann. *Utvecklingspsykologi. Individens utveckling i ett livsperspektiv* i Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnerberg, Jerker & Friséen, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland.

⁵ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

⁶ Nilsson, Caroline & Felic, Selma. (2004). *Upplevelsekonsumtionens implikationer för individens självbild - en studie av gourmetupplevelser*. D-uppsats. Lund universitet: Företagsekonomiska institutionen, Lund.

av kontinuitet över tid som är förknippad med ett självbiografiskt minne som historiskt knyter samman de olika självbilderna. Den tredje innebär att individen har en förmåga att kunna fokusera på en ett grundläggande *kärnsjäl* som vi har möjlighet att återknyta till även om vi dagligen utforskar andra självbilder.

Självkänsla

Lundh & Smedler skriver att självkänsla handlar om hur en individ känner inför sig själv. Vilket innebär i vilken mån som de är nöjda eller stolta över sig själva, accepterar eller inte accepterar sig själva som de är, känner sig generade, skamsna eller skuldtyngda. Självkänslan kan skifta mer eller mindre över tid och i olika situationer för olika individer.⁷ Ett allmänt accepterat antagande är att omgivningen har en avgörande roll för utvecklingen av självkänslan. Lundh & Smedler skriver att Cooley talar om *spegelsjälv* vilket innebär att individers självkänsla utvecklas som en spegelbild av hur vi uppfattar att andra känner inför oss. Cooleys begrepp ligger bland annat till grund för Rogers teori om självet. Lundh & Smedler skriver att Rogers menar att självkänslan historiskt formas utifrån hur man uppfattar att omgivningen värderar en och att en individ som får villkorslös kärlek och obetingat positivt accepterande som barn kommer att utveckla en stabil självkänsla som är mindre beroende av omvärldens reaktioner. Lundh & Smedler beskriver även Learys sociometer teori och där han menar att känslsystemet fungerar som en sociometer som fångar upp tecken på omgivningens ogillande och avvisande. Leary menar att ogillande från omgivningen leder till en sänkning i självkänslan och medföljande negativa känslor. Lundh & Smedler skriver också att även Kohut talar om att självkänslan aldrig kan bli helt oberoende från omgivningen. Kohut menar att varje individ har *självobjekt*, vilket innebär personer som är viktiga för styrningen av vår självkänsla. Kohut menar att det finns tre olika kategorier av *självobjekt*: *speglade självobjekt* vilket innefattar personer som förstår oss mer eller mindre korrekt och som ger oss bekräftelse och sympatier. *Idealiserade självobjekt* vilket innefattar individer som låter sig idealiseras av oss och på så sätt ger oss styrka och lugn. *Alter-ego-självobjekt* vilket är personer som ger oss en upplevelse av gemenskap och att vara tillsammans med likar. En annan forskare som Lundh & Smedler beskriver är Crocker. Hon menar att individers självkänsla varierar på grund av i vilken mån de känner att de kan leva upp till vissa villkor. Dessa villkor kallar hon för *självbetingelser* och vilka de är varierar från individ till individ men hon menar att ingen individ är fri från dessa. För vissa kan det vara att man vill vara attraktiv, omtyckt eller uppskattad och så vidare.⁸

⁷Lundh, Lars-Gunnar & Smedler Ann-Charlotte. *Personlighetspsykologi. Att förstå individen* i Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Frisé, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland

⁸Allwood, Carl Martin. *Kulturorienterad psykologi* Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Frisé, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland.

Självuppfattning

Hwang & Friséen skriver att Stern talar om självuppfattning och menar att det handlar om hur vi upplever oss själva i relation till andra.⁹ Allwood skriver att individer i kollektivistiska samhällen, till exempel Sydostasien, tenderar att ha en självuppfattning där man ser sig beroende av varandra. För dessa individer är det viktigt att passa in och upprätthålla det sociala sammanhanget till exempel genom att försöka förstå andra och vara omtyckt. I individualistiska samhällen, till exempel USA och Skandinavien, ser individen sig i högre utsträckning som oberoende av andra. Individer med beroende självuppfattning ser sig själva i högre utsträckning som en del i det sociala sammanhanget, det kan vara med avseende på till exempel familjen och arbetsplatsen. Dessa individer ser sig själva i högre utsträckning som självtillräckliga och avskiljda från andra. De upplever att de har inre stabila egenskaper, värden och preferenser och strävar ofta efter självförverkligande och att uppnå egna mål som gäller för de själva oberoende av andra.¹⁰

Samhälle

Samhälle innebär en grupp individer som är sammanbundna av ett nätverk av sociala relationer med viss varaktighet och kontinuitet över tid.¹¹ Med samhälle avser vi i den här uppsatsen personer i männens omgivning, utöver kvinnan, som står de nära, exempelvis släkt och arbetskamrater. Men vi menar även de samhällsinstanser som männen har varit i kontakt med och slutligen allmänheten, alltså vanliga medborgare i samhället.

Relation

Ett känslomässigt förhållande mellan två eller flera personer.¹² I vår uppsats avser vi med relation en romantisk förbindelse mellan en man och en kvinna.

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer innefattar alla sorter av våld som kan förekomma mellan närstående. Det lyfter fram den särskilda ställning som detta våld har gällande orsaker, konsekvenser och åtgärder för alla drabbade till skillnad från det våld som sker av en okänd förövare på allmän plats.¹³ Med våld i nära relationer menar vi i denna uppsats det våld som männen använder mot sin partner.

⁹ Hwang, Philip & Friséen, Ann. *Utvecklingspsykologi. Individens utveckling i ett livsperspektiv* i Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Friséen, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland.

¹⁰ Allwood, Carl Martin. *Kulturorienterad psykologi* Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Friséen, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland.

¹¹ <http://www.ne.se/sok/samh%C3%A4lle>

¹² <http://www.ne.se/artikel/1577562/1577562>

¹³ <http://www.rikskriscentraforman.se/Sida07.htm>

Fysiskt våld

Fysiskt våld innefattar all form av oönskad beröring samt fysisk handling som skadar och orsakar fysisk smärta¹⁴.

Psykiskt våld

Psykiskt våld är kränkningar med ord och handlingar som riktar sig mot partners person, egendom eller människovärde. Psykiskt våld är också direkt hot om fysiskt våld och våldsamma konsekvenser samt indirekta hot om t.ex. självmord eller hot riktade mot annan närstående, husdjur eller egendom. Psykiskt våld är även att begränsa partners rörelsefrihet.¹⁵

¹⁴ ibid

¹⁵ <http://www.rikskriscentraforman.se/Sida07.htm>

Tidigare forskning

Mäns historiska rätt till att utöva makt och våld

Eliasson redogör i sin bok, *Mäns våld mot kvinnor*, om mannens historiska övertag över kvinnan som går tillbaka långt i tiden. Hon menar att kyrkan spelade en stor roll i Sverige och enligt den hade mannen rätt att bruka våld mot kvinnan. Även i de gamla landskapslagarna behandlades kvinnor som egendom. Historiskt har våld och våldtäkt som begåtts av en främmande man straffats hårt medan det har saknats skydd för kvinnor som blir utsatta för våld i familjen och släkten. Våld mot kvinnor inom familjen har alltid förekommit, menar Eliasson och fram till 1810 kunde ett äktenskap inte upplösas på annan grund än horsbrott eller frivilligt övergivande.¹⁶

Under 1600 - talet var det i Sverige uttalat att kvinnan skulle vara undergiven sin man, vilket gjorde det acceptabelt för männen att aga de kvinnor som inte var det. Rätten att utöva skälig aga uteslöts ur lagen 1734. Vidare säger Eliasson att skillnaden från tidigare lagar var att agan inte var straffbar om den inte gick över styr och resulterade i allvarliga skador eller döden. Ända fram till 1864 fanns lagen om husaga vilket innebar att det var mannens plikt att upprätthålla ordningen bland sitt tjänstefolk och mot sin fru och barn. Det var också mannens uppgift att både bedöma behovet av och utdela fysiskt straff.¹⁷

Under 1930 – talet försökte man att lägga misshandel i hemmet under allmänt åtal, detta misslyckades dock. 1944 kunde däremot en allmän åklagare väcka åtal för misshandel i hemmet om den ansågs grov. På 1950 – talet försökte man återigen att göra misshandel till ett brott mot samhället och inte enbart till ämne för individuell klagan. Men som på 1930 – talet föll förslaget med anledningen av hotet mot äktenskapet. Familjeinstitutionen kunde inte tillåtas att bli försvagad förklarar Eliasson. Omsorgen om äktenskapet, familjen och mannens position inom dessa institutioner var viktigare än att skydda kvinnan från våld.¹⁸

Eliasson menar att gamla traditioner ofta har ett starkt grepp om attityder och värderingar och att det inte var förrän mot slutet av 1970 – talet som synen på våld inom familjen började förändras. 1982 infördes en mycket viktig lagändring; kvinnomisshandel kom att falla under allmänt åtal. 1988 inträder lagen om besöksförbud och 1998 träder kvinnofridsreformen i kraft.¹⁹

¹⁶ Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm. Natur & Kultur.

¹⁷ ibid

¹⁸ ibid

¹⁹ ibid

Våldsamma män och självbild

Undersökningar har visat att män som misshandlar sina partners har en svag självuppfattning och en låg självkänsla. Dessutom har undersökningar visat att samma grupp av män ofta har orealistiskt höga förväntningar på sig själva som de sällan klarar att införliva. Ragg menar i sin artikel, *Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners*, att dessa ouppnåbara förväntningar kan förstärka den låga självuppfattningen. Ragg visar på att dessa antaganden även bekräftas av andra forskare som menar att män som misshandlar sina partners ofta visar på tendenser till att kontrollera andra för att minska sina egna känslor av osäkerhet. Forskning har även visat att en självbild som är präglad av skamkänslor är starkt sammankopplat med våldsamt beteende och äktenskaps problem.²⁰ Murphy skriver i *Change in self-esteem and physical aggression during treatment for partner violent men*, fastnar våldsamma män i en fälla där de nedvärderar och skadar den de älskar i ett misslyckat försök att stärka sin självkänsla, vilket enbart leder till fortsatt förstörelse av självkänslan.²¹

Ragg menar att när man talar om självuppfattning är två aspekter viktiga: värdet och upprätthållandet av självbilden. Värdet syftar till hurvida en person upplever sig ha ett positivt eller negativt värde. Bevarandet av självuppfattningen innebär hur en person hanterar situationer där händelser inte överensstämmer med den egna självuppfattningen. Om en individ har en positiv självbild kan individen upprätthålla denna även när negativa händelser inträffar. Individer som har en negativ självbild har dock svårare att skapa en sådan balans. Ragg menar att dessa individer tenderar att känna sig otillräckliga vilket leder till övergeneralisering och att individen tar det personligt.²² Även Bushman & Baumeister skriver i sin artikel, *Threatened Egotism, Narcissism, Self-Esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-Love or Self-Hate Lead to Violence?*, om detta fenomen. De menar att en ostadig självkänsla visade på höga tendenser till fientlighet och ilska. Medan individer med en stabil självkänsla visade minst tecken på dessa egenskaper.²³

Murphy skriver att låg självkänsla sammankopplas med en rad olika psykologiska problem, bland annat depression. Att arbeta med att höja självkänslan är en rekommenderad metod för att förebygga och förbättra personliga och sociala problem menar han.²⁴ Bushman & Baumeister skriver att den amerikanska forskningen har de senaste årtiondena börjat se självkänsla som ett botemedel mot en rad olika sociala och personliga problem. Vidare skriver

²⁰ Ragg, Mark. (1999). Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners. *Journal of Family Violence*, Vol. 14, No. 3, 315 – 329.

²¹ Christopher, Murphy., M., Stosny, Steven., & Morrel, Tanya, M. (2005). Change in Self-Esteem and Physical Aggression During Treatment for Partner Violent Men. *Journal of Family Violence*, Vol. 20, No. 4, 201 – 210.

²² Ragg, Mark. (1999). Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners. *Journal of Family Violence*, Vol. 14, No. 3, 315 – 329.

²³ Brad J. Bushman, Brad, J., & Baumeister, Roy, F. (1998). Threatened Egotism, Narcissism, Self-Esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-Love or Self-Hate Lead to Violence?. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 75, No. 1, 219-229

²⁴ Christopher, Murphy., M., Stosny, Steven., & Morrel, Tanya, M. (2005). Change in Self-Esteem and Physical Aggression During Treatment for Partner Violent Men. *Journal of Family Violence*, Vol. 20, No. 4, 201 – 210.

de att forskare har diskuterat att svag självkänsla skapar våld. Enligt det synsättet menar forskare att individer med inre självtvivel leder till att individen blir aggressiv mot andra. Detta kan vara ett försök att vinna självkänsla eller helt enkelt för att man inte har något att förlora anser Bushman & Baumeister.²⁵

Murphy redogör i sin artikel om att empiriska forskare genomgående har försökt att sammankoppla rädslan av att bli övergiven med partnersvåld i kliniska studier. Studier visar att våldsamma män reagerar kraftigt på situationer som involverar risken att bli övergiven. De reagerar också kraftigare på frågor om beroende och rädsla för att förlora sin partner än män som inte utövar våld.²⁶

Murphy redogör för två olika mönster hos män som är sammankopplat med partnersvåld. Det första mönstret visade en relativt stor grupp av våldsamma män som har en svag självkänsla, låg önskan av kontroll och en svag upplevelse av kontroll över livsbeslut. Andra mönstret visade på en mindre grupp våldsamma män med hög självkänsla, en hög längtan efter kontroll och en låg upplevelse av kontroll över livsbeslut. De här resultaten visar att självkänsla kan påverka partnersvåld genom komplexa interaktioner av upplevelsen av och önskan om kontroll. Det dominerande mönstret i denna studie visade på att en svag självkänsla, tillsammans med en bristande upplevelse av kontroll över viktiga händelser i ens liv kan leda till partnersvåld. Detta mönster överensstämmer med tidigare forskning om självkänsla och partnersvåld.²⁷

Våldsamma män och deras relationer

Jennings & Murphy beskriver i sin artikel, *Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence*, hur våldsamma män oftast kämpar med de konfliktfyllda kraven på känslomässig sårbarhet och manlig styrka i sina romantiska förhållanden. Författarna menar att dessa män förväntar sig att kvinnan skall ge de omvårdnader och bekräfta deras självkänsla för att upprätthålla sitt manliga ego. De förväntar sig också ofta att kvinnan skall anta en hyperfeminin roll, dvs. att kvinnan skall anta ett stereotypiskt kvinnligt beteende. Vidare poängterar Jennings & Murphy att när kvinnan ber mannen att vara mera känslig uppfattas det som ett svek mot könsrollerna och som ett hot mot deras manlighet, dvs. förödmjukelse. Som ett svar på detta blir mannen ännu mera dominant och våldsam för att återställa och bekräfta sin manlighet.²⁸

Vidare menar Jennings & Murphy att mannen blir beroende av sin kvinnliga partner för mänsklig närhet och känslor. Hon fungerar omedvetet som hans mamma, pappa, älskare,

²⁵ Brad J. Bushman, Brad, J., & Baumeister, Roy, F. (1998). Threatened Egotism, Narcissism, Self-Esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-Love or Self-Hate Lead to Violence?. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 75, No. 1, 219-229

²⁶ Christopher, Murphy., M., Stosny, Steven., & Morrel, Tanya, M. (2005). Change in Self-Esteem and Physical Aggression During Treatment for Partner Violent Men. *Journal of Family Violence*, Vol. 20, No. 4, 201 – 210.

²⁷ ibid

²⁸ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

kamrat och förtrogen. Med så mycket investerat i kvinnan är den våldsamme mannen ytterst beroende av hennes stöd och intensivt svartsjuk på allt och alla som kan konkurrera om hennes uppmärksamhet. Rädslan att förlora henne är enorm i hans tankevärld.²⁹

Vidare menar Jennings & Murphy att mannen kan vara rädd att förlorar sin partner eller att hon ska skämma ut honom, att han är en dålig älskare osv. De verkliga skälen till varför mannen upplever osäkerhet och ångest, hanteras inte direkt och tillit och närhet förstörs gradvis genom hans våldsamma beteende. Om kvinnan ser igenom mannens skydd menar författarna att det kan leda till att han känner sig ännu mer sårbar och blottad vilket kan leda till en upptrappning av hans våldsamma beteende.³⁰

Eliasson skriver att kvinnorna upplever en dubbelhet hos dessa män. De kan vara extremt charmerande och omtänksamma och i nästa stund brutala och hänsynslösa. Andra drag som kvinnorna beskriver är svartsjuka och osäkerhet. Vidare skriver Eliasson att dessa män har beskrivits som beskyddande och kraftfulla i början vilket sedan har övergått i kontroll av kvinnans liv. Männen beskrivs också som mycket restriktiva när det kommer till kvinnans aktiviteter utanför hemmet. De motsätter sig bland annat att hon har ett eget arbete och vill kontrollera hennes umgänge och fritid.³¹

Samhällets attityder

Elworthy skriver i boken, *Makt Kön. En bok om kvinnor*, att männens roll i samhället har förändrats. Förr förväntades mannen vara ensam familjeförsörjare. De är inte alltid längre familjeöverhuvudet och kvinnor får större ekonomisk makt vilket gör att många män känner sig mindre trygga.³² Eliasson skriver att enligt vårt samhälles normer förväntar sig både män och kvinnor att män skall visa ett socialt och kulturellt övertag. I vår kultur anses det normalt att män är mer aggressiva och våldsamma än kvinnor. Det går bra för en man att visa sitt dåliga humör, sitt missnöje mot någon som är i underläge och uppträda hotfullt eller aggressivt. Detta är framför allt accepterat inom familjen menar hon. Dessa mönster kan även ses hos barn. Att pojkar är livliga, bråkar och hamnar i konflikt är något som vi förväntar oss och även att pojkar ofta handgripligen slåss med varandra. I hem där föräldrarna slår sina barn förekommer också mera våld mellan barnen och män som misshandlar sina fruar misshandlar också ofta sina barn. Misshandlande män har ofta med sig sitt beteende från en modell i barndomsfamiljen, ett ideal som accepteras av samhällsnormer om manlig dominans över kvinnor, särskilt i familjen. Dessa resultat gäller specifika omständigheter för våld mellan vuxna men de kan inte förklara alla våldsrelationer. Dock skriver Eliasson att alla män som misshandlar sina partners har inte blivit misshandlade som barn. Och alla som har blivit misshandlade som barn, misshandlar inte sina partners.³³

²⁹ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

³⁰ ibid

³¹ Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

³² Elworthy, Scilla. (1996). *Makt Kön. En bok om kvinnor*. Falun: Element Books.

³³ Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

Jennings & Murphy beskriver socialiseringen av det manliga könet utifrån två olika delar: inlärd maskulinitet med kvinnor eller inlärd maskulinitet med män. Med kvinnor är män tillåtna att visa känslomhet, känslighet och sårbarhet utan att behöva uppleva skam. Men däremot när män interagerar med andra män är reglerna skarpare om vad som är accepterat att visa i form av känslor och beteende. Författarna menar också att i dessa interaktioner lär sig män vilka känslor och beteenden som är skamliga att visa offentligt. Under pojkars utvecklingsfas under ungdomsåren blir sättet att vara man tillsammans med andra män den dominerande socialiseringen av det manliga könet. Jennings & Murphy skriver också att maskulina beteenden och attityder traditionellt fungerar som ett skydd från offentlig förödmjukelse. Men de kan också bli skadliga barriärer som hindrar män från att uppleva känslor och närhet, framför allt tillsammans med andra män.³⁴

Eliasson redogör för en undersökning utförd i USA under 1970 – talet. Den visade att 75 % av männen inte godkänner våld mot kvinnor. Män som har en mer negativ attityd till kvinnor anser också oftare att kvinnor som blir misshandlade har sig själva att skylla. Eliasson skriver att en genomgående och mycket stark tendens när man talar om våld mot kvinnor är att skuldbelägga offret, detta är till fördel för samhället och andra som inte är direkt berörda att inget behöver förändras.³⁵

³⁴ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

³⁵ Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

Teoretiska perspektiv

Erikssons teori om identitet

Definitionen av begreppet identitet är begränsat till individer i västvärlden där det finns en valfrihet i bestämmandet av den egna identiteten. Erik H. Eriksson ses som den främste psykoanalytikern som definierade begreppet jagidentitet utifrån studier med krigsveteraner från andra världskriget.³⁶ Björn Wrangsjö, en av författarna i boken *Ungdomar och identitet* skriver att Erikssons bas är psykoanalytisk och socialantropologisk, där han menar att identiteten utvecklas i en skärningspunkt mellan det individuella och det samhälleliga.³⁷

Eriksson har utformat fyra upplevelsebaserade beståndsdelar i en personlig identitet som han anser kan upplysa om personens stabilitet vad gäller identiteten. Dessa är upplevelsen av;

- att känna sig hemma i sin kropp
- att vara den samma oavsett om man blickar framåt eller bakåt
- att känna sig bekräftad av auktoriteter som man anser betyder något för en
- att veta vad man gör

Utöver att dessa aspekter är viktiga beståndsdelar för individens upplevelse kan de även komma till uttryck i ord och handlingar och tydligt uppfattas i mötet människor emellan.³⁸

Kroger skriver i kapitlet *Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren*, att Erikssons teori innebär att vi blir som mest medvetna om vår identitet då vi är på väg att skapa oss en och i de fall då den ifrågasätts. En stabil identitet är enligt Eriksson upplevelsen av att vara den samma trots de förändringar som sker i ens liv, d.v.s. en känsla av kontinuitet i tid och rum oavsett vilken roll eller kontext man befinner sig i. Vidare förklarar hon att när vår identitet vacklar eller löses upp känns den komplex och svårfattlig, men då den fungerar är vi inte medvetna om den.³⁹

Identiteten är av central betydelse i tonårsperioden menar Kroger. Huruvida man löser den femte utvecklingsfasen, identitet kontra identitetsförvirring, enligt Eriksson beror på hur man löst de psykosociala uppgifterna i de tidigare faserna. Om man misslyckas med att lösa identitetsbildningen så fortsätter den in i de tidiga vuxenåren. Men Eriksson anser att det är viktigt och ha i åtanke att frågor kring identiteten inte kan lösas en gång för alla, utan vi blir påmind om de under de resterande faserna i livscykel.⁴⁰

³⁶ Kroger, Jane *Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

³⁷ Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

³⁸ ibid

³⁹ Kroger, Jane *Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

⁴⁰ ibid

Wrangsjö beskriver i sitt kapitel *Kliniska synpunkter på identitetsutveckling*, att det inom var och en av oss finns en negativ identitet som är förnekad. Den finns vilande inom oss och aktiveras i de fall då vi står under emotionellt tryck samt andra omständigheter som hotar kontrollen. Det innebär att allt som vi anar oss vara men som vi inte kan acceptera och tar avstånd ifrån finns här. Wrangsjö förklarar att det framförallt handlar om känslor så som våldsam vrede och förakt, samt handlingar av destruktiv eller kriminell natur. Vi har som individer olika toleransnivå för hur mycket aggression vi kan acceptera hos oss själva innan vi känner självförakt. På samma sätt har olika tolerans för vilka handlingar vi kan acceptera hos oss själva menar han.⁴¹

Identitetens funktion och självbilden

Wrangsjö skriver utifrån Erikssons teori om att identitet den ger oss den övergripande riktningen i våra liv medan våra känslor hjälper och leder oss i nuet. Vår självmedvetenhet och självreflektion är också knutna till identiteten. Wrangsjö säger även att det vi upplever oss vara, enligt Eriksson, är hur vi definierar oss som människor, värden som vi under extrema omständigheter kan offra våra liv för.⁴² Identiteten, som tidigare nämnts, kan inte utvecklas utan samspel med andra, d.v.s. i ett samhälleligt sammanhang. I samspel avvisas, verifieras eller vidgas sättet att uppfatta sig själv uttryckt i egna ord och handlingar. Även identitet och tillhörighet är kopplade till varandra genom att andras bekräftelse av ens identitet bidrar till en känsla av tillhörighet. Däremot att upplevas av andra annorlunda mot hur man själv ser sig kan vara problematiskt i den mening att man inte tycks leva upp till andras och egna förväntningar. Men det kan även ge en känsla av ”hemlig styrka”, att man minsann inte är den som de andra tror att man är, menar Wrangsjö.⁴³

Självbilden

Dessutom resonerar Wrangsjö om självbildens delidentiteter. Vi bygger upp vår självbild genom tolkning av den information om oss själva som vi får av andra. En rad självbilder som bildas utifrån individens erfarenheter är vad som i sin tur skapar identiteten. Dessa självbilder utgör delidentiteter. Wrangsjö skriver att Eriksson menar att det är viktigt att det finns en kontinuitet i serier av delidentiteter. Han säger även att delidentiteterna växlar i takt med den sociala och psykologiska utvecklingen samt förändring av yttre omständigheter. Såvida man inte har en stabil identitet kommer den att skakas om under de situationer då individen utsätts för genomgripande påverkan i form av kriser eller trauman.⁴⁴

⁴¹ Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

⁴² ibid

⁴³ ibid

⁴⁴ ibid

Försvarsmekanismer enligt Cullberg

Försvarsmekanismer är begrepp som kommer ifrån psykoanalysen personlighetsteori. Det är mekanismer som jaget använder sig av för att kontrollera detets impulser och dämpa ångesten.⁴⁵ Cullberg, som är en av uttolkarna av psykodynamisk kristeori, skriver i sin bok *Dynamisk psykiatri* att användandet av försvarsmekanismerna är en omedveten process hos individen och viktiga för den psykiska överlevnaden. De är alltså normala och nödvändiga funktioner vars uppgift är att hålla personligheten i jämvikt i situationer där individen hamnar i konflikt med sig själv eller med omgivningen. Cullberg beskriver två varianter av försvarsmekanismer; primitiva och de så kallade högre försvarsmekanismerna. De sistnämnda utvecklas senare hos individen och förutsätter ett mer utvecklat jag medan de primitiva försvarsmekanismerna utvecklas tidigt i barndomen, menar Cullberg. De karakteriseras av försvar som handlar om splitting medan de högre försvarsmekanismerna utgör olika aspekter av bortträngning.⁴⁶

Vidare uppger Cullberg exempel på högre försvarsmekanismer som är bortträngning och förskjutning. Användandet av bortträngning innebär att jaget skyddas ifrån upplevelser av hot och fara, där såväl innehåll som känsla i konflikten trängs bort. Förskjutning är en otillåten impuls eller föreställning som individen anser vara oacceptabel för sig själv och istället förskjuter eller knyter till en situation eller ett objekt som för denne är mer acceptabel. Försvarsmekanismen förnekande beskrivs av Cullberg som en specialform av bortträngning. Här avstår individen från att se och uppmärksamma hotfulla aspekter av den inre eller yttre verkligheten.⁴⁷

Exitprocessen

Ebaugh skriver i boken *Becoming an EX. The Process of Role Exit*, att exitprocessen är en process där individen frigör sig från en roll som har varit central för identiteten till att skapa en ny identitet och en ny roll vilken även innefattar den gamla rollen. Varje individ har en identitet som är skapad till följd av en mängd olika livserfarenheter och för att bli en välfungerande individ måste man förena sitt förflutna med sin nuvarande identitet. Ebaugh menar att varje gång som en individ lämnar eller skapar en roll hotas identiteten. Ebaugh skriver att processen att gå från en roll till en annan är uppdelad i fyra olika stadier. Exitprocessen är inte linjär, det vill säga att individen nödvändigtvis inte börjar vid stadium ett och är färdig vid stadium fyra. En individ kan hoppa över något stadium och processen kan gå framåt, stanna upp eller ta steg bakåt.⁴⁸

I sin undersökning har Ebaugh funnit att exitprocessen börjar med att individen börjar tvivla på och ifrågasätta den roll han har. Detta stadium kallar hon för *de första tvivlen* (the first

⁴⁵ Payne, Malcolm. (2002). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Falköping: Natur och Kultur.

⁴⁶ Cullberg, Johan (2003) *Dynamisk Psykiatri*. Stockholm: Natur och kultur.

⁴⁷ ibid

⁴⁸ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

doubts). De första tvivlen uppstår oftast som ett resultat av olika händelser i individens liv som till exempel förändringar i arbetssituationen eller förändringar i någon av individens relationer. Processen sker oftast till en början med på ett omedvetet plan med mera allmänna känslor av otillfredsställelse kring situationen och de krav som medföljer rollen i dessa situationer. Känslorna övergår sedan till att bli allt mer medvetna. Känslorna av missnöje visar sig utåt genom att individen sänder ut olika signaler till omgivningen, dessa kallar Ebaugh för cues. Dessa signaler kan vara både medvetna och omedvetna och är handlingar som individen utför som indikerar att de vill byta roll, t.ex. kan en missbrukare spara ett visitkort till en behandlare för att senare hitta denna och kontakta personen för att få hjälp. Processen av tvivel kan pågå under några månader upp till flera år och de kan även helt avstanna. Viktigt för hur processen framåtskrider är hur viktiga personer i individens omgivning reagerar på de cues som denne sänder ut. Viktiga personer kan förstärka eller förminska problemen, avråda från att byta roll eller föreslå ett annat alternativ.⁴⁹

I stadium två har individen accepterat sitt missnöje med sin nuvarande roll och påbörjar nu processen att *söka efter alternativ* (seeking alternatives) till den nuvarande rollen. Signalerna blir i detta stadium vanligtvis medvetna och förstärker nu oftast de första tvivlen och rättfärdigar även processen att börja söka efter alternativ. I detta stadium kan reaktionerna från omgivningen om de är negativa försena eller störa sökandet av alternativ och om de är positiva förstärka sökandet efter en ny roll. Många individer upplever i denna fas en känslomässig lättnad då de upptäcker att det är möjligt att hitta en ny roll och att de inte behöver stanna kvar i den gamla rollen. När individen börjar fokusera och ställa in sig på en eller några roller söker de sig oftast till en ny grupp som de kan identifiera sig med och som gör det möjligt för de att i sin fantasi öva på sin nya roll och genom det ta ett definitivt beslut för att kunna internalisera den nya rollen som en del av sin identitet. Hur lång tid den här processen tar beror bland annat på hur stor möjligheten är att återgå till den gamla rollen, vilket socialt stöd individen har, hur socialt önskvärd exitprocessen är och hur medveten processen är.⁵⁰

Det tredje stadiet kallar Ebaugh för *vändpunkten* (turningpoint). Det tredje stadiet innebär en händelse vilken får individen att inse att den gamla rollen nu inte längre är önskvärd i kombination med insikten om att individen nu har ett tillfälle att göra något nytt med sitt liv. Ibland är dessa händelser större omvälvande händelser i individens liv men det är oftast mindre händelser som har en mycket viktig symbolisk innebörd i kombination med att den sker i stadium tre för individen. Oavsett vilken händelse som föranleder stadium tre så innebär den tre saker för individen: en förminskning av kognitiv dissonans, ett tillfälle att tillkännage sitt beslut att byta roll för andra samt att individen kan mobilisera den energi som krävs för att lämna den gamla rollen. I samband med stadium tre upplever många individer vad Ebaugh kallar för *vaccum experience* vilket innebär att individen upplever känslor av rotlöshet och oro

⁴⁹ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

⁵⁰ *ibid*

då identiteten förändras men individen har ännu inte hunnit internalisera den nya rollen där både den gamla och nuvarande identiteten skall inlemmas.⁵¹

Det fjärde och sista stadiet i processen innebär att *skapa en ex-roll* (creating an ex-role). Ebaugh menar att det finns sex områden som individer som byter roller kämpar med. Den första är att det är svårt för individerna att signalera till omgivningen att en förändring har skett. Den andra innebär att omgivningen börjar reagera på de signaler om förändring som individerna sänder ut, dessa kan vara både negativa och positiva men innebär att individen måste lära sig att anpassa sig till de olika reaktionerna från omgivningen. Det tredje området handlar om att för vissa individer skapar rollbytet svårigheter i intima relationer och i vänskaps relationer då tidigare använda manus inte längre gäller i dessa situationer. Den fjärde handlar om att ett rollbyte oftast innebär förändringar i individens sociala umgänge, till exempel om en individ lämnar ett missbruk lämnar denne också det umgänget. Den femte handlar om att individen kämpar med att relatera till såväl den gamla gruppen där medlemmarna har kvar det gamla beteendet som till den grupp av individer som också har gjort ett rollbyte. Det sista området handlar om att individen kämpar med att släppa den gamla identiteten och rollen. Beroende på hur väl individen löser dessa sex utmaningar avgör hur smidigt övergången från en ny till en gammal roll går.⁵²

⁵¹ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

⁵²ibid

Metod

Med den kvalitativa metoden nås kunskap om individens subjektiva upplevelse utifrån egna ord och beskrivningar.⁵³ Det bör alltid noggrant övervägas vilken eller vilka metoder som passar bäst för att besvara just den eller de frågor man ställer sig. I vår uppsats har vi valt att använda oss av den kvalitativa forskningsmetoden. Eftersom vi har valt att ta reda på människans inre upplevelser och uppfattningar anser vi att kvalitativa intervjuer är den mest lämpade metoden för att undersöka detta. I kvalitativa intervjuer använder man sig av det direkta mötet mellan forskare och informant och det unika samtal som uppstår i just den situationen.⁵⁴ Vi har valt att skriva vår uppsats utifrån ett deskriptivt förhållningssätt. Det baseras på att intervjun söker efter nyanserade beskrivningar av olika delar av den intervjuades livsvärld. Den intervjuade beskriver så exakt som möjligt vad denne upplever, känner och hur denne handlar. Det centrala är mer att erhålla nyanserade beskrivningar, skillnader och variationer hos ett fenomen än att komma fram till en fast kategorisering.⁵⁵ Eftersom intervjupersonerna ändrar karaktär förändras också relationen och samtalet.⁵⁶ Målet med intervjuer är att undersökaren ska uppleva vad den intervjuade upplever vilket blir ett uttryck för en metakognitiv strategi. Via en reflektionsprocess försöker forskaren förstå både det inre psykiska och det yttre livet hos den andre.⁵⁷

Litteratursökning

Vi har sökt litteratur, artiklar och uppsatser i Göteborgs universitets databaser GUNDA och IDA, samt i Högskolan Väst databas SOFIA och Näl sjukhusbibliotek. När vi har sökt litteratur om tidigare forskning har vi upptäckt att den forskning som finns är särskilt inriktad på kvinnor och skriven utifrån deras perspektiv. Om männen och dess självbild finns det begränsade tillgång på forskning. Större delen av forskningen som vi har hittat kommer från USA.

Urval och tillvägagångssätt

Genom kontakt med en lärare på Göteborgs universitet som har forskat kring våld i nära relationer fick vi tips om Verksamhet X som vi då valde att kontakta. Vi blev av verksamheten inbjudna till ett studiebesök med två anställda. Genom presentationen av verksamheten och de diskussioner som följde väcktes vårt intresse för människans livssituation och den behandling de valt att genomföra på verksamheten. Därefter tillfrågades männen om de ville delta i vår studie. Vår kontakt i Verksamhet X valde själv ut fem lämpliga kandidater till intervjuerna. En av kandidaterna kom dock inte vilket innebar att vi i slutändan utförde fyra intervjuer. Innan vi genomförde intervjuerna skickade vi ett informationsblad där vi

⁵³ Larsson, Sam *Kvalitativ metod – en introduktion* i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

⁵⁴ Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

⁵⁵ Kvale, Steinar (1997): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

⁵⁶ Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

⁵⁷ Larsson, Sam *Kvalitativ metod – en introduktion* i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

berättade om oss själva och i vilket syfte vi ville intervjua dem. Vi förklarade även de etiska aspekterna samt deras frivillighet och möjlighet att dra sig ur utan anledning (se bilaga 2).

Männen går frivilligt i behandlingsprogrammet på Verksamheten X. Tre av dem deltar i gruppträffar medan den fjärde hittills endast haft enskilda samtal. Vi valde att utföra samtliga intervjuer i verksamhetens lokaler. Anledningen till detta val var att skapa en bekant miljö för männen som vi hoppas har bidraget till en känsla av trygghet och bekvämlighet för dem i mötet med oss.

En intervjuguide skall vara det översatta uttrycket för det man önskar analysera.⁵⁸ Med hjälp av intervjuguiden får vi en kontroll över vad som kommer att behandlas i intervjuerna och vi kan sedan använda informationen till frågeställningen och analysen. Vår intervjuguide har utformats utifrån syfte och frågeställning och är uppdelad i fyra huvudrubriker. Den första tar upp frågor om männens bakgrund. Andra rubriken heter individen och handlar om männens nuvarande situation samt om deras identitet och självbild. Därefter tar vi upp frågor om relationen och användandet av våld i relationen och slutligen har vi en rubrik som vi valt att kalla för samhället vilka behandlar frågor kring hur männen upplever sig ha blivit bemötta av olika samhällsinstanser samt av personer i deras närmaste omgivning (se bilaga 2).

Intervjuerna genomfördes under en och samma dag. Den första intervjun gjorde vi tillsammans innan männens gruppträff. Därefter delade vi upp oss och utförde de resterande intervjuerna var för sig under männens gruppträffstid. Då en man inte dök upp gjorde en av oss två intervjuer och den andre en. Intervjuerna tog mellan 25-45 minuter. Vi valde att använda oss av semistrukturerade intervjuer. Det innebär att vi som intervjuare ska vara flexibla för hur intervjun utvecklar sig och att informanten ska ha möjlighet att ge öppna svar.⁵⁹ Under intervjuerna använde vi oss av bandspelare för att minska risken att förlora viktig information. Efter utförandet av intervjuerna, skrev vi ned allt som sades, vilket vi ansåg vara ett krävande men nödvändigt arbete. Den ordagranna utskriften gav oss sedan möjligheten till tolkning av uttryck, avbrott, tystnader, språk och liknande.

Efter intervjuerna fortsatte männen med sin gruppträff vilken vi fick närvara på. Det hjälpte oss att få en bättre inblick i på vilket sätt männen blir hjälpta. Vid varje tillfälle har de ett tema om vad de ska prata om. De får berätta om hur veckan har varit och vilka svårigheter de har stött på i vardagslivet samt hur de har hanterat dessa. Situationen diskuteras i grupp och männen hjälps åt att ge varandra tips om hur man kunde ha agerat. Under gruppträffen som vi närvarade på var temat att utvärdera hur man tycker att gruppträffarna har förändrat var och en som individer. Männen fick på en skala visa var de ansåg att de befann sig innan och var de tycker att de befinner sig idag. Sedan diskuterades deras tankar allmänt i grupp och de ställde frågor till varandra om hur de tänkte. Samtliga män tyckte att gruppträffarna hade bidragit till en förändring där männen hade lärt sig reflektera över sina handlingar, att tänka

⁵⁸Widerberg, Karin (2002): Kvalitativ forskning i praktiken. Lund: Studentlitteratur.

⁵⁹ Ibid.

innan de agerade. Männerna hade inga invändningar över att vi satt med utan tvärtom var väldigt inbjudande och öppna.

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet handlar om studiens kvalitet. Enligt Wideberg innebär hög validitet att man så nära som möjligt mäter det man avser att mäta.⁶⁰ Genom att utföra vår intervjustudie på en verksamhet som specifikt arbetar med den typ av problematik som vi vill undersöka anser vi att validiteten stärks i vårt material om män som använder våld i nära relationer. Vi anser att validiteten förstärks ytterligare av vetenskapliga artiklar om våld i nära relationer samt vedertagna teorier som hjälper till att förklara och förstå problematiken. Vid mätning av reliabilitet d.v.s. tillförlitligheten finns det flera faktorer som inte ska störas av variationer som exempelvis tid, plats och intervjuare.⁶¹ Mätningarna skall med andra ord vara korrekt utförda. Det uppnås genom att olika forskare som använder samma metod kommer fram till samma resultat.⁶² I kvalitativa undersökningar blir oftast reliabiliteten lägre eftersom denna typ av undersökning är mer exemplifierande än generaliserande. Faran med den här metoden blir intervjuareffekten, vilket innebär att intervjuaren själv påverkar svaren, genom sin närvaro och delaktighet i det samtal som intervjun utgör.⁶³ Det var något som vi kom på oss själva med ibland. Spontant kunde vi komma med egna ord för att hjälpa informanten när de inte fann ordet som de sökte efter. Vetenskapens mål är att kunna säga något generaliserbart utifrån det som forskare har kommit fram till. Men i och med valet av en kvalitativ undersökning menar Svenning att möjligheten till generalisering begränsas.⁶⁴ Det är heller inget som vi hade som ambition att uppnå i den här uppsatsen. Vi vill istället ge en bild av hur just dessa män som vi har intervjuat upplever sin livsvärld.

Etiska överväganden

Den etiska diskussionen är oerhört viktig att ha med sig från början till slut i uppsatsprocessen. De etiska aspekterna är särskilt viktiga i forskningen eftersom den på lång sikt har stor påverkan på samhället. Vi har i vår uppsats följt Vetenskapsrådets forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning nämligen forskningskravet och individskyddskravet.⁶⁵ Detta gjordes genom att ett informerat samtycke skickades, via email, till vår kontakt i verksamheten som vidarebefordrade dessa till informanterna. Vi samlade sedan vid intervjutillfällena in samtliga samtycken signerade av informanterna.

⁶⁰ Elofsson, Stig *Kvantitativ metod – struktur och kreativitet* i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red:er) (2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

⁶¹ ibid

⁶² Thurén, Torsten (2007): *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

⁶³ Svenning, Conny (2003): *Metodboken: [samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling: klassiska och nya metoder i informationssamhället: källkritik på Internet]*. Eslöv: Lorentz.

⁶⁴ Svenning, Conny (2003): *Metodboken: [samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling: klassiska och nya metoder i informationssamhället: källkritik på Internet]*. Eslöv: Lorentz.

⁶⁵ Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*

Informerat samtycke handlar om att informanterna deltar med vetenskapen om att denne är fri att när som helst under undersökning dra sig ur eller inte svara på de frågor som ställs. Det informerade samtycket innehöll även information om att vi tillämpar Vetenskapsrådets forskningsetiska principer, vilket innebär att allt material från intervjuerna kommer att avidentifieras för att bevara informanternas anonymitet, samt att allt material kommer förvaras säkert från obehöriga.⁶⁶ Vi upplyste också informanterna om att vi kommer att använda bandspelare vid intervjutillfället för att underlätta vårt arbete. Vidare upplystes informanterna om att det insamlade materialet enbart kommer att användas i uppsatsen och vi lämnade även information om syftet med vår uppsats.

Resultat och analysförfarande

Empirism och rationalism är två huvudvägar till kunskapsteorin. Den förstnämnda utgår från ett induktivt förhållningssätt vilket innebär att man utifrån många enskilda fall kan säga något som är allmänt giltigt. Rationalismen däremot har ett deduktivt förhållningssätt som baseras på den kognitiva förmågan samt teorier där det utifrån vissa teoretiska utgångspunkter blir möjligt att uttala sig om det enskilda fallet.⁶⁷ Ett abduktivt förhållningssätt innebär en pendling mellan teori och praktik där nya frågor och hypoteser väcks under arbetets gång. Hypoteserna testas sedan för att antingen förkastas eller verifieras.⁶⁸ I vår framställning av resultatet kommer vi att använda oss av det senare förhållningssättet eftersom vi anser att vårt urval är så pass begränsat att vi inte kan säga något generellt om män som använder våld i stort. Vi kommer dock att dra slutsatser gällande männen i vår studie kopplat till teorier samt tidigare forskning. Vi utgår således från empirin i våra tolkningar. Teorierna har använts som inspirationskälla för att bredda och fördjupa resonemangen.

Det finns olika sätt att analysera det insamlade materialet på. Materialet i sig är ett resultat av den pågående analys man utför före och under datainsamlingsfasen, menar Widerberg.⁶⁹ Vi började med att läsa igenom de utskrivna intervjuerna flera gånger för att sedan kunna sammanfatta det och hitta intressanta delar i texten. Våra analysteman valdes utifrån ett empirinära förhållningssätt, vilket innebär att teman hämtas ifrån det empiriska materialet. Vi valde alltså att sammanställa och analysera texten utifrån de fyra teman som vi använde oss av vid intervjutillfällena och som vi även presenterar i vår empiri. I vår empiri har vi letat efter likheter och olikheter mellan intervjusvaren. Utifrån Widerberg anser vi också att vi har använt oss av ett teorinära förhållningssätt. Detta innebär att vi har använt oss av begrepp och teorier för att ställa upp de teman kring frågeställningar och syfte som vi har velat belysa med hjälp av vår empiri.⁷⁰

⁶⁶ Vetenskapsrådet, *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*

⁶⁷ Larsson, Sam Teori, metod och empiri i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

⁶⁸ Pierce, C.S (1990) *Pragmatism och kosmologi*. Göteborg: Daidalos.

⁶⁹ Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

⁷⁰ Ibid.

Resultat

Vi har valt att presentera männens bakgrund och individuella situation var och en för sig. Detta för att ge läsaren en bild av varje enskild man. Därefter har vi valt att redovisa likheter och olikheter av männens svar parallellt med varandra i en löpande text. Sammanställningen av männens likheter och olikheter utgår ifrån tre teman i intervjuguiden; individen, relationen och samhället. Vi har namngett männen för att skapa en mer levande bild av deras berättelser. Männerna kommer att heta Stefan, Lars, Niklas och Per. Vi avslutar presentationen av resultatet med en sammanfattning där vi presenterar de huvudsakliga svaren. Vår förhoppning är att detta skall underlätta för läsaren att enkelt kunna följa med i texten.

Bakgrund

Niklas

Niklas är i 20 årsåldern och är studerande. Han är sambo med sin partner och hennes barn. Niklas föräldrar skiljdes när han var mycket liten. Han har vuxit upp med sin mamma, och träffade sin pappa varannan helg. Niklas har flera halvsyskon. Ett av dem har haft missbruksproblem, men annars uppger mannen att det inte har förekommit något missbruk eller våld i familjen under uppväxten. Niklas har en god kontakt med sin mamma samt en regelbunden kontakt med pappa. Han uppger att han även har en god kontakt med sina syskon. Niklas har också en god kontakt med släkten på sin moders sida.

Niklas säger att han under skoltiden mestadels var skoltrött och hamnade i slagsmål. Han uttrycker att han var ung och dum och gjorde saker på sin fritid som han menar att han inte borde ha gjort. Han säger att det var problem under hela skolgången. Niklas uppger att hans uppväxt har varit bra, men eftersom det har förekommit problem uttrycker han att andra förmodligen inte tycker det. Han berättar även att hans pappa har ett hett temperament och säger olämpliga saker och att även hans bror på pappas sida har dessa drag. Niklas var som yngre aktiv inom idrott. Niklas uppger att han idag har en relativt stor umgängeskrets som han träffar regelbundet.

Niklas anser att han mår som bäst när allt flyter på i vardagen med relationen och då han umgås med partnern utan att de hamnar bråk och gräl. Niklas uttrycker att han mår som sämst när närstående personer i hans omgivning mår dåligt. Bland annat upplever han det vara jobbigt då det fortfarande är problem kring det syskon som har missbruksproblem. Som sin styrka uppger Niklas att han är psykiskt stark. Han uppger att han bryr sig om och tänker för mycket på hur andra mår som sin svaghet. Niklas säger att han endast har utövat psykiskt våld gentemot sin partner, aldrig fysiskt. Han berättar att han tycker att det är fel och slå en tjej och att han aldrig skulle göra något sådant.

Stefan

Stefan är i 20 årsåldern och är sammanboende med sin partner. Han har inga barn. Stefan har idag anställning och har inte avslutat grundskolan. Stefan hade under sin uppväxt en god och nära kontakt med sin pappa då hans pappa var delaktig i hans fritidsintresse, som tog upp en stor del av deras tid. Detta säger han gjorde att hans mamma hamnade i skymundan. Idag anser Stefan att han har en närmare kontakt med sin mamma mot vad han har med sin pappa. Stefan har äldre syskon som han har en god och regelbunden kontakt med. Stefan uppger att familjen hade en tuff period på ett år när han var yngre då det förekom högljudda gräl mellan föräldrarna och det förekom att modern kastade saker på fadern. Utöver det förekom det inget våld eller missbruk i hemmet.

För Stefans del tog hans fritidsintresse över, vilket han uppger gjorde att han var allt mer sällan i skolan. Samtidigt började han träna och började då umgås med ett gäng som missbrukade, begick brott, slogs och vandaliserade. Han berättar också att hans föräldrar upplevde den här tiden som jobbig. Idag har Stefan inget pågående missbruk och han har heller inte genomgått behandling för narkotika missbruk. Stefans kompiskrets är idag mindre på grund av att han inte längre umgås med sina gamla kompisar från missbrukstiden. Några har liksom han lämnat missbruket och de uppger han att han har kontakt med.

Stefan anser att han känner sig som bäst när allting flyter på hemma utan att det blir tjafs med partnern. Stefan berättar även att han mår som allra bäst när han har varit på gruppträffarna på verksamheten X och har fått ventilerat sina tankar och känslor. Som styrka uppger Stefan att han är bra på att ta kritik. Stefan anser att hans svaghet är att han är lättänd, det vill säga blir lätt arg. Han säger att han agerar innan han tänker efter. Stefan berättar att han endast använt psykisk våld mot sin partner. Stefan uppger att han utagerar fysiskt genom att slå i väggar och dörrar men att han aldrig slagit någon av sina partners. Han säger att det inte är rätt att slå en tjej.

Lars

Lars är i 30 årsåldern. Han har en partner men de är inte sammanboende. Han har anställning och avslutad grundskola. Lars har barn från tidigare förhållanden. Barnen är inte boende hos Lars men han träffar de regelbundet. Lars har enbart kontakt med sin moder då fadern har gått bort. Lars har många syskon. Ett av syskonen har han god kontakt med. Idag har Lars ingen kontakt med sin släkt. Lars uppger att han har haft en bra uppväxt där det varken har förekommit våld eller missbruk i familjen.

Lars uppger att han inte trivdes i skolan, han var rastlös och hade svårt att sitta still. Han beskriver sig som skolans pajas och hittade på bus. Han uttrycker dock att han trivdes med skolkamraterna och lärarna. Lars berättar att han började missbruka i 16 – 17 års ålder i samband med att han började gå ut och festa. Han säger att han idag inte har något pågående missbruk och att han inte har gått i någon behandling för det utan slutat själv. Lars umgicks tidigare med andra som missbrukar och dem har han idag ingen kontakt med. Han berättar att några har gått bort och andra har flyttat. Han uppger också att han har en nära vän men annars består hans sociala liv idag av att umgås med sin partner och sina barn. Lars uppger även att han idag står nära modern till sina barn, sin nuvarande partner samt ett av sina syskon.

Lars säger att han mår som bäst när det fungerar med barnen, när de inte tjafsar med honom. Han uppger att barnen och han ofta vill olika saker samt att han upplever att barnen befinner sig i en trotsperiod. Dessutom anser Lars att det som får honom och må bra är när han kommer överens med sin partner. Lars berättar att han främst har utövad psykiskt våld mot sina partner. Han säger dock att det har vid enstaka tillfällen har förekommit fysiskt våld. Lars anser att det inte är rätt att behandla sin partner på det sättet som han har gjort och att det är därför som han har sökt hjälp.

Per

Per är i 40 årsåldern och lever ensam, men arbetar på att förenas med sin före detta partner. Han har gymnasieutbildning och är egen företagare. Per har barn från tidigare förhållanden. Ett av barnen är för litet för att bo hos Per men de andra barnen bor hos honom varannan vecka. Pers föräldrar lever tillsammans men han har sedan två år tillbaka ingen kontakt med dem. Per har äldre syskon som han har en sporadisk kontakt med. Per har ingen kontakt med sin släkt idag. Per berättar att han innan terapi upplevde sig ha haft en bra uppväxt men har idag ändrat uppfattning. Han säger ändå att hans uppväxt i stora drag har varit bra utan våld och missbruk. Per upplever dock idag, i vuxen ålder att hans föräldrar konsumerade för mycket alkohol under hans uppväxt. Per anser att han det senaste året själv har börjat dricka för mycket.

Per anser att skolåren inte var en bra period i hans liv då han uppger att han blev mobbad. Han berättar att mobbningen blev allt värre och jobbigare med åren. Som yngre berättar han att han var aktiv inom idrott. Idag har han inga specifika intressen. Per anser att inte heller har

många vänner idag. Tidigare umgicks han till större delen med sin före detta partner och idag kretsar mycket kring hans jobb och hans barn.

Per anser att han mår som bäst när hela familjen är samlad, inklusive hans före detta partner och hennes barn och allt går bra. Per uppger att han mår som sämst när det strular, både i relationen och i arbetslivet. Han berättar även att det är som sämst när han är mycket ensam, går in i sig själv och får negativa tankar. När det gäller styrkor och svagheter anser Per att hans styrka är att han kan få med andra, det vill säga att han är drivande. Han uppger konflikträdsla som sin svaghet och att han är en svag person som lätt dras med i andra och i saker och vänder kappan efter vinden. Per säger också att han inte har någon plats i livet och han har inte hittat sig själv. Per berättar att han främst utövar psykiskt våld mot sin partner. Han säger också att han vid enstaka tillfällen har använt fysiskt våld mot sin partner. Per uppger att han ibland har slagit i väggar och dörrar. Han berättar att han mår dåligt av att han har uppfört sig på detta vis och därför valt att söka hjälp.

Individen

Samtliga män har upplevt problem under sin skolgång, dels mobbning men även problem relaterat till narkotika och kriminalitet. Vidare upplevde samtliga en avsaknad av intresse för skolan av olika anledningar. Exempelvis på grund av rastlöshet och andra intressen utanför skolan.

Stefan, Niklas och Per var som yngre aktiva inom olika idrotter. Lars upp gav inget specifikt fritidsintresse som yngre. Idag upp gav samtliga män att de inte har något aktivt fritidsintresse utan främst umgås med sina respektive samt barnen.

Samtliga män uppger att de i stora drag har haft en god uppväxt. Men i alla fall har det någon gång under uppväxtåren förekommit problem, till exempel med skolan eller hemma. För Lars och Stefans del har eget missbruk varit ett problem under uppväxten medan det för Niklas del har förekommit missbruk i familjen under hans uppväxt. En annan likhet mellan Stefan och Lars är att de slutat använda narkotika på egen hand. Niklas och Stefan uppger att de under sina uppväxtår ha deltagit i kriminella aktiviteter.

Männens sociala situation skiljer sig åt idag. Per och Lars uppger att de idag har en liten umgängeskrets som i princip enbart består av deras partners och deras barn. Stefan och Niklas uppger dock att de har en fast umgängeskrets som de regelbundet umgås med. Samtliga män uppger att den som står de närmast och som de upplever som viktigast är deras nuvarande eller dåvarande partner.

Samtliga män upp gav att de mår som bäst när allt flyter på i vardagen och deras relation med partnern och barnen flyter på utan bråk och gräl. Samtliga män uppger att de mår som sämst när det strular, både i relationen och i arbetslivet.

När det kommer till styrkor och svagheter uppger samtliga olika egenskaper. Per uppger att hans styrka var att han kan få med andra, det vill säga att han är drivande. Niklas upp gav att

han är psykiskt stark och Stefan anser att han är bra på att ta kritik. Stefan anser att hans svaghet är att han är lättänd, det vill säga blir lätt arg. Han säger att han agerar innan han tänker efter. Niklas uppger som sin svaghet att han bryr sig om och tänker för mycket på hur andra mår. Per uppger konflikträdsla som sin svaghet och att han är en svag person som lätt dras med i andra och i saker och vänder kappan efter vinden. Han säger också att han inte har någon plats i livet och han har inte hittat sig själv. Lars uppger inga styrkor och svagheter.

Samtliga män uppger att de främst utövar psykiskt våld mot sina partners. Lars och Per uppger dock att det har vid enstaka tillfällen förekommit fysiskt våld. Männerna uppger att de använder sig av grovt språk och kränkningar, höga röster. Per och Stefan uppger även att de slår i väggar och dörrar. Samtliga män mår dåligt av att de använder våld mot sin partner och de tycker alla att det är fel och att det är därför som de har sökt hjälp.

Relationen

Männerna upplever att relationen med sin partner fungerar som bäst då det är problem- och konfliktfritt. Männerna uppger också att relationen är som bäst när de umgås, gör saker ihop och har roligt. Per uppger att det är som bäst när vardagen fungerar och har en dialog. Lars anser att relationen är som bäst då de kommer överens och båda är på gott humör. Stefan menar att det är som bäst när de inte bråkar eller om de bråkar men kommer fram till en gemensam lösning. Männerna upplever att relationen är som sämst då allt går dåligt och inget fungerar. Niklas anger att han upplever relationen som sämst när svartsjukan tar över. Per uppger att det är som sämst när hans gamla beteende kommer tillbaka, det vill säga när han inte kan stanna kvar i situationen och ta den konflikt som uppkommer. Istället tappar han kontrollen. Lars upplever att det är som sämst då de missuppfattar varandra vilket leder till tjat. Han säger att hon vill prata om det men han vill gå där ifrån och lugna ner sig först för annars blir han bara mer arg. När han sedan vill prata vill oftast inte hon. Lars berättar även att han och hans partner är väldigt olika och passar egentligen inte ihop men han menar att de måste antingen vara så kära eller så är de bara dumma. Stefan uppger att relationen är som sämst när de inte förstår varandra och pratar förbi varandra.

Samtliga män uppger att de även i tidigare relationer har använt psykiskt våld och att de nu söker hjälp för att rädda sin nuvarande relation eller reparera den gamla relationen. Stefan säger att våldet förekom 2 – 3 gånger i veckan i början av relationen, vilket var under en period då han slutade använda narkotika. Han uppger att det de senaste 3- 4 månaderna har skett ungefär tre gånger. Lars talar om att våldet kunde förekomma för minsta grej men att det har upphört sedan han påbörjade behandling. Lars säger också att även om han inte längre använder våld kan han fortfarande bli arg. Niklas säger att våldet sker flera gånger i veckan. Niklas, Per och Lars säger att det inte är någon specifik händelse som utlöser våldet. De uppger dock att stress och irritation kan vara utlösande faktorer. Flera av männen berättar istället att det är specifika känslor som framkallar våldet. Till exempel berättar Niklas att det är hans svartsjuka som utlöser bråken. Då börjar han tänka på tidigare män som hon har varit med. Per anger att våldet uppkommer i situationer som han upplever att han inte kan hantera.

Det i samband med att han är uppe i varv eller stressad gör att han tappar kontrollen. Lars uppger att det helt hängde på hans humör. Stefan anser att det finns en specifik situation där han brukar brusa upp. Det är när man inte är rak mot honom och direkt säger vad problemet är utan håller inne med det ett tag och sedan tar upp det. Men han säger också att det kan vara vad som helst som utlöser våldet.

Känslorna männen beskriver innan de använder våld är stress, irritation, ilska, de blir spända i kroppen. Känslorna byggs upp och till sist brister det. Niklas berättar att han känner ilska och blir kall. Han berättar att han inte tänker på vad han säger eller hur det påverkar hans partner. Per säger att han får taggarna utåt, spänner kroppen. Han anger att hela kroppen genomsyras av en adrenalinrush. Han uppger även att han inte hinner tänka, allt går så fort, och det bara svartnar. Per säger att det är svårt att beskriva vad som händer när man är mitt upp i det, det går så fort. Även Stefan uppger att han får en adrenalinrush, hela kroppen drar igång. Han säger också att han inte har några tankar som han minns innan våldet. Känslorna byggs upp och han blir argare och argare samtidigt som kroppen blir spänd tills det brister. Stefan berättar att han upplever olika känslor vid olika tillfällen, det kan vara ilska, sorg och irritation. Lars säger att och att det oftast gick ut över hans partner trots att det inte var henne som han var arg på från början.

Efter händelsen beskriver männen att de känner ångest, de får tankar kring vad de har gjort och hur de skall kunna ställa allt till rätta. Niklas och Stefan uppger att hur de känner sig efteråt beror på hur händelsen har avslutats. Stefan menar att ifall de har kunnat prata om det är det över men om ett avslut inte har förekommit kan han vara arg och älta det i flera dagar. Niklas säger att om partnern har blivit ledsen och gråter känner han sig dum och ber om ursäkt. Han berättar även att han känner stor ångest efteråt. Lars menar att han blir arg på sig själv för att han har tagit ut sin ilska över partnern. Per berättar att han känner extrem ångest, han vill inte leva, vill inte var kvar i situationen. Efteråt funderar han över vad han har gjort och hur han skall kunna ställa allt till rätta igen och då kommer ångesten igen.

Alla män uppger att de tror att deras partner mår dåligt av att det förekommer våld. Exempelvis berättar Lars att hans partner har sagt till honom att hon har varit livrädd för honom i våldssituationerna. Per tror att våldet har påverkat hans partner fruktansvärt och han upplever att hon idag mår mycket sämre än vad han gör. Han tror att detta kommer att påverka henne under en lång tid fram över. Stefan uppger att hans partner först blir ledsen men att hon sen blir förbannad och irriterad på samma sätt som han och uppträder mot honom på samma sätt som han gör mot henne. Stefan berättar att de efter bråken talar ut och försöker förbättra sitt förhållande och sig själva. Stefan säger att våldet inte funkar, både han och hon säger att de måste kunna bråka med varandra och ta en konflikt men utan att behöva vara oroliga att den andra ska göra den ena illa. Niklas berättar att hans partner mår dåligt av våldet. Han anser att problemet helt ligger hos honom och hon gör ingenting för att provocera eller framkalla våldet.

Samhället

Stefan, Niklas och Per uppger att alla i deras omgivning känner till deras problematik, det vill säga deras familjer och arbetskollegor. Lars uppger att han inte tror att hans familj vet vad som pågår i hans relation men att hans chef, en kollega och en nära vän känner till hans problem. Han uppger att han själv valt att berätta det. Niklas anger att man i hans omgivning öppet pratar om hans problem. Per berättar att hans partner till att börja med inte blev trodd när hon berättade om hans problem och det var först när Per själv berättade om vad som pågick som de började tro på henne. Stefans chef och arbetskollegor känner till hans tidigare problem med missbruk samt hans problem med våld i nära relationer. Detta är något som Stefan upplever som positivt då han slipper ljuga om sin situation.

Per och Lars uppger att de kom i kontakt med verksamhet X genom att deras partner ringde och sökte hjälp åt dem. Niklas kontaktade själv verksamhet X för att få hjälp då han inte vill förlora sin flickvän. Stefan kom i kontakt med verksamhet X genom sin kontakt hos frivården. Lars har innan verksamhet X gått i familjerådgivning. Han har också gått i samtal hos frivården i samband med en anmälan. På grund av att han inte blev dömd fick han inte gå kvar. Han sökte då mer hjälp men fick ingen till en början men kom slutligen till verksamhet X. Samtliga män upplever att de har sökt hjälp frivilligt även om de har blivit uppbackade av till exempel sin partner eller kommit till insikt genom andra samtalskontakter. Lars uppger att det var hans nuvarande och hans dåvarande partner, som är mamma till barnen, som påverkat i hans vilja att söka hjälp. Männerna har gått olika länge i samtal på verksamhet X.

Samtliga män har varit i kontak med polisen. För vissa har det varit relaterat till relationsvåld. Lars, Per och Stefan har även varit i kontakt med frivården. Per kom i kontakt med frivården genom familjerådgivningen och fick där delta i behandling. Samtliga män som har varit i kontakt med frivården har positiva erfarenheter därifrån och alla män anser också att de har en mycket positiv upplevelse av verksamheten X. Däremot uttrycker de blandade åsikter om polisen och socialtjänsten. Niklas och Lars uttrycker en stark ovilja mot polisen medan Stefan har blandade erfarenheter av polisen och Per uttrycker ingen åsikt om polisen. Lars och Niklas har också av olika anledningar varit i kontakt med socialtjänsten. I Niklas fall har kontakten med socialtjänsten pågått under hela hans liv. Han uppger att erfarenheten med dem har varit blandad där han upplever att deras bemötande var bättre när han var liten. Niklas anger dessutom att han idag inte har något större förtroende för myndighetspersoner överhuvudtaget. Lars uppger att han har en mycket dålig erfarenhet av socialtjänsten och att det var han själv som valde att bryta kontakten med dem.

Männerna tror att folk i allmänhet har en negativ bild av män som misshandlar sina partners. De uppger även själva att de har en negativ bild av sådana män. Alla män anser att det är fel att använda våld mot kvinnor. Lars tycker att det är fel och att det inte ska förekomma våld i något förhållande, varken från den ena eller den andra partnern. Men ”småtjabbel” det måste komma ut menar han. Per anser att han har samma syn på män som misshandlar sina fruar som alla andra, att de är svin. Han tror även att det är så folk ser på honom. Stefan, Per och Lars gör ingen skillnad på fysiskt eller psykiskt våld. Niklas anser att psykiskt våld är lindrigare än fysiskt våld, men han anser ändå att det är fel. Han uttrycker även att han känner

ett extremt hat mot män som använder fysiskt våld mot sina partners, han kan inte förstå det. Han uppger även att han aldrig skulle kunna slå en tjej. Lars uttrycker att bakgrunden och om kvinnan är likadan mot mannen ofta har en påverkan på synen av män som använder våld i relationer. Stefan uttrycker att fysiskt och psykiskt våld gör lika stor skada hos kvinnan. Han säger även att han tycker att det inte är rätt att slå tjejer eftersom de är fysiskt mindre än killar.

Samtliga män uppger att verksamheten X har hjälpt både dem och deras relation. Männerna uppger att de har lärt sig att tänka efter innan de agerar, reflektera över vad som händer och hänt samt kan välja andra vägar istället för våld. Flera av männen uppger också att de känner sig lugnare. Niklas berättar att han innan han kom till verksamheten X inte upplevde att han utsatte sin partner för våld eller förstod hur det påverkade henne. Stefan beskriver processen som små steg framåt som gör honom glad och lycklig, men att det fortfarande finns mycket kvar att jobba med. Han säger också att det är ingen idé att ta stora kliv framåt för då missar så mycket på vägen. Vidare berättar Stefan att han idag har lärt sig att lämna situationen för att sedan gå tillbaka och prata om saken när han har lugnat ner sig. Han säger att det aldrig har hänt tidigare. Lars upplever en stor förändring hos sig själv och att andra märker det också. Han uttrycker att han idag är närmare den människa han anser sig vilja vara. Per uttrycker att det hjälper att träffa andra män i samma situation. Får styrka genom att sitta tillsammans i grupp, prata ut, sporra varandra vilket leder till att man får tankar och idéer genom att lyssna på andra. Han försöker stanna upp, tänka till och lyssna vilket han inte har gjort tidigare.

Sammanfattning av resultatet

Med hjälp av våra frågeställningar och intervjuguiden har männens svar sammanställts i resultatdelen och nedan kommer de huvudsakliga svaren att presenteras.

Vi fann att männen i vår studie beskriver sin uppväxt på likartade sätt, att det inte fanns något pågående missbruk eller kontinuerligt våld hos föräldrarna. Det var för alla av männen struligt i skolan på olika sätt. En märkbar skillnad var dock att Per var den enda som uppgav att han var mobbad under hela sin skolgång.

Vad gäller den sociala kontakten fann vi att de yngre männen hade ett större socialt umgänge, medan de äldre människors umgänge i huvuddelen bestod av samvaro med partner och barnen. De yngre männen uppger att de idag har en god kontakt med föräldrarna framförallt mödrarna, medan de äldre männen inte har det på samma sätt där en av dem inte har någon kontakt med föräldrarna överhuvudtaget.

Vi fann även att männen har likartade uppfattningar om vad som får de att må som bäst respektive sämst som individer. Samtliga män beskriver att det beror på hur relationen, barnen, arbetet och vardagen fungerar. De beskriver även på ett likartat sätt hur de känner sig när relationen fungerar som bäst respektive som sämst. Att det är när de kommer överens med partnern och inte bråkar, samt när de gör roliga saker ihop.

Vad gäller styrkor och svagheter uppger männen olika egenskaper, men gemensamt för samtliga män är att de har svårt att besvara på frågan och alla börjar med att beskriva negativa egenskaper, det vill säga sina svagheter.

Samtliga män svarar att de främst använder psykiskt våld men två av dem uppger att det vid enstaka tillfällen har förekommit fysiskt våld. Vi fann också att samtliga män även har använt våld i sina tidigare relationer. Dock varierar från man till man hur ofta våldet förekommer i relationen. Det kan variera från flera gånger i veckan till uppehåll på flera månader.

Männen uppger känslor som stress, irritation och ilska, samt att de blir spända i kroppen innan en våldssituation uppstår. Under själva händelsen uppger männen att allting händer väldigt fort och de hinner inte tänka. Efteråt uppger alla män att de känner ångest och frågar sig vad de har gjort och hur de ska kunna ställa allting tillrätta igen.

I vår studie fann vi att samtliga män är medvetna om att deras partner mår dåligt av våldet och alla män uppger att de mår dåligt över det.

De flesta i männens omgivning vet om männens problematik och vad som pågår i relationen. Vi fann dock att Lars var mindre öppen med sin problematik i jämförelse med de andra männen.

Alla män har varit i kontakt med olika samhällsinstanser. Däremot varierar det hur omfattande kontakten har varit för männen. Vi fann i vårt resultat att alla män frivilligt har sökt sig till verksamheten X. Dock har kontakten uppstått på olika sätt. Lars och Per kom i kontakt med verksamheten genom att deras partner ringde dit åt dem. Niklas ringde på egen hand till verksamheten och Stefan kom i kontakt med Verksamhet X genom en annan myndighet.

Samtliga män uttrycker att det ser andra män som slår sin partner som svin och att våld i relationer är fel. Alla män förutom Niklas gör ingen skillnad på psykiskt och fysiskt våld. Niklas uppger att psykiskt våld är lindrigare än fysiskt medan de andra männen menar att det tar lika illa.

Alla män beskriver Verksamhet X som positiv, att den har varit till stor hjälp i hur de idag upplever sig själva i olika situationer där våld kan förekomma och hur de kan hantera dessa. De säger även de har en bit kvar på vägen och att förändringen måste ske stegvis. De ser sig själva och relationen ha förändrats till det bättre sedan de börjat gå till verksamheten. Männen uppger även att det har varit effektivt för de att träffa andra män som befinner sig i samma situation, som de kan dela tankar och känslor med.

Analys

Vi har valt att presentera vår analys utifrån de fyra teman som vår intervjuguide består av. Det vill säga; bakgrund, individen, relationen och samhället. Vår analys kommer att utgå ifrån Erikssons teori om Identitet och socialpsykologins teori om Exitprocessen. Anledningen till att vi har valt dessa teorier är att de belyser två olika perspektiv. Erikssons teori fokuserar på hur identiteten skapas vilket vi väljer att använda som ett verktyg tillsammans med Cullbergs redogörelser av försvarsmekanismer för att beskriva männens användande av våld mot sin partner i nära relationer. Exitprocessen däremot fokuserar på hur förändringar i identiteten sker och kan hjälpa oss att förklara om männens identitet och synen på det egna användandet av våld hos männen har förändrats sedan de började i samtal hos Verksamhet X och i så fall på vilket sätt. Gemensamt för teorierna är att varken ett skapande eller en förändring av en individs identitet kan ske utan ett samspel mellan individen och dennes omgivning. Detta anser vi vara viktigt för vår uppsats då en individ alltid, enligt oss, ingår i ett sammanhang.

Bakgrund

Samtliga män kommer från uppväxtförhållanden som har varit problemfyllda på olika sätt. Niklas och Stefan har båda vuxit upp i familjer där de har bevittnat föräldrargräl där det har förekommit höga röster samt att man har slagit och kastat saker. Eliasson skriver att misshandlande män har ofta med sig sitt beteende från en modell i barndomsfamiljen.⁷¹ Dessa resultat gäller specifika omständigheter för våld mellan vuxna men de kan inte förklara alla

⁷¹ Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

våldsrelationer. Dock skriver Eliasson att alla män som misshandlar sina partners har inte blivit misshandlade som barn. Och alla som har blivit misshandlade som barn, misshandlar inte sina partners.⁷² Detta kan även vi se i våra resultat då det under Per och Lars uppväxt varken har förekommit våld eller missbruk. Dessutom är det dessa två män som har använt fysiskt våld mot deras partners vid enstaka tillfällen, medan Niklas och Stefan aldrig har använt fysiskt våld mot deras partners.

Jennings & Murphy beskriver att socialiseringen av det manliga könet sker utifrån två olika delar: inlärdd maskulinitet med kvinnor eller inlärdd maskulinitet med män. Med kvinnor är män tillåtna att visa känslsamhet och sårbarhet utan att behöva uppleva skam. Men däremot när män interagerar med andra män är reglerna skarpare om vad som är accepterat att visa i form av känslor och beteende.⁷³ Niklas har vuxit upp med sin mamma och uttrycker en stor omtanke och oro om andras välmående. Enligt Jennings & Murphys tankar har Niklas utvecklat sin maskulinitet tillsammans med sin mamma vilket enligt författarna skulle kunna förklara varför Niklas har en känslighet för andras mående.⁷⁴ Stefan har under sin uppväxt haft en nära kontakt med sin pappa, som varit hans förebild. De spenderade mycket tid ihop där den större delen av tiden de ägnade tillsammans gick till stereotypiska killaktiviteter. Mamman hamnade under uppväxten i skymundan. Jennings & Murphy menar att pojkars utvecklingsfas under ungdomsåren blir sättet att vara man tillsammans med andra män den dominerande socialiseringen av det manliga könet.⁷⁵ Stefan började träna tidigt i ungdomsåren och drogs därmed in i en grabbig miljö som involverade missbruk och kriminalitet.

Individ, identitet och självbild

Vid frågorna som avsåg styrkor och svagheter hos männen hade samtliga män svårigheter med att besvara dessa. Det var enklare för de att uppge svagheter hos sig själva och de började därför med att uppge svagheter även om frågan började med styrkor. Bushman & Baumeister skriver att forskare har diskuterat att individer med inre självtvivel leder till att individen blir aggressiv mot andra. Med andra ord att en svag självbild skapar våld. Att använda våld kan vara ett försök att vinna självkänsla eller helt enkelt för att man inte har något att förlora anser Bushman & Baumeister.⁷⁶

” Nästa fråga...jag vet faktiskt inte riktigt. Mina svagheter är väl att jag är så jävla lättänd.”

⁷² ibid

⁷³ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

⁷⁴ ibid

⁷⁵ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

⁷⁶ Brad J. Bushman, Brad, J., & Baumeister, Roy, F. (1998). Threatened Egotism, Narcissism, Self-Esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-Love or Self-Hate Lead to Violence?. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 75, No. 1, 219-229

Ragg menar att när man talar om självbild är två aspekter viktiga: värdet och upprätthållandet av självbilden. Värdet syftar till huruvida en person upplever sig ha ett positivt eller negativt värde. Bevarandet av självuppfattningen innebär hur en person hanterar situationer där händelser inte överensstämmer med den egna självuppfattningen.⁷⁷ För att individen skall kunna behålla jämvikt i personligheten då den hamnar i konflikt med sig själv eller med omgivningen menar Cullberg att försvarsmekanismer är nödvändiga och vanliga funktioner som man använder sig av. Samtliga män uppgav att de mår som bäst när allt flyter på i vardagen och deras relation med partnern och barnen flyter på utan bråk och gräl. Männens uppgav att de mår som sämst när det strular, både i relationen och i arbetslivet. Det är situationer som de uppger får de att känna sig otrygga och uppretade av. Männens beskriver att de fylls med känslor som de inte kan hantera och till slut brister de och för över sina känslor på omgivningen.

”...när allting flyter på hemma med X och allting bara är bra det flyter på där...alltså man går inte och gnabbar på varandra, man går bara och pratar med varandra, socialiserar sig med varandra, går och myser och bara har det bra. Eller på jobbet, när man är på jobbet och allting bara flyter på jobbet, inga problem, inga bekymmer, ingenting man måste göra om hit och dit, krångla och hålla på, allting bara ligger på jämnt tempo, slippa topparna som går upp och bryter ner en, då mår jag väl bäst tror jag.”

”alltihop är tvärtom, nej men, när det händer mycket hemma...när det går skit på jobbet, när det går skit i övrigt, när man känner att fan ingenting går med mig, allting bara stoppar...”

Vidare menar Ragg att om en individ har en positiv självbild kan individen upprätthålla denna även när negativa händelser inträffar. Individer som har en negativ självbild har dock svårare att skapa en sådan balans. Ragg menar att dessa individer tenderar att känna sig otillräckliga vilket leder till övergeneralisering och att individen tar det personligt.⁷⁸ Exempelvis berättar Per att han är en svag person som lätt dras med i andra. Per anger att våldet uppkommer i situationer som han upplever att han inte kan hantera. Det i samband med att han är uppe i varv eller stressad som gör att han tappar kontrollen. Det är även vad de andra männen berättar.

⁷⁷ Ragg, Mark. (1999). Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners. *Journal of Family Violence, Vol. 14, No. 3*, 315 – 329.

⁷⁸ Ragg, Mark. (1999). Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners. *Journal of Family Violence, Vol. 14, No. 3*, 315 – 329.

Kroger menar att identiteten är av central betydelse i tonårsperioden. Huruvida man löser Erikssons femte utvecklingsfas, identitet kontra identitetsförvirring, beror på hur man har löst de psykosociala uppgifterna i de tidigare faserna. Om man misslyckas med att lösa identitetsbildningen så fortsätter den in i de tidiga vuxenåren.⁷⁹ Under tonårsperioden beskriver männen ett sökande av identitet på olika sätt. Lars började festa, Niklas och Stefan började med träning. Männen talar om att de inte hittade sin plats i skolan utan sökte sig utåt till andra sociala sammanhang. Lars och Stefan började med missbruk och Niklas och Stefan deltog i kriminella handlingar. Per var under skoltiden mobbad och uttrycker idag att han ännu inte har hittat sig själv och sin plats i tillvaron.

Wrangsjö beskriver de fyra olika upplevelsebaserade beståndsdelar i en personlig identitet som Eriksson har utformat vilka han anser kan visa en persons stabilitet vad gäller identiteten. Att känna sig hemma i sin kropp, att vara den samma oavsett om man blickar framåt eller bakåt, att känna sig bekräftad av auktoriteter som man anser betyder något för en, samt att veta vad man gör. En stabil identitet är enligt Eriksson upplevelsen av att vara den samma trots de förändringar som sker i ens liv, d.v.s. en känsla av kontinuitet i tid och rum oavsett vilken roll eller sammanhang man befinner sig i.⁸⁰ Samtliga män går i samtal för att reda ut sina problem och skapa förändring inom sig. Samtliga män uttrycker att de vill förändras och att de därför har sökt hjälp. Männen berättar att de använder våld i situationer som de upplever att de inte kan hantera.

Utöver att dessa aspekter är viktiga beståndsdelar för individens upplevelse kan de även komma till uttryck i ord och handlingar och tydligt uppfattas i mötet människor emellan. Wrangsjö skriver att i samspel avvisas, verifieras eller vidgas sättet att uppfatta sig själv uttryckt i egna ord och handlingar.⁸¹ Detta menar vi kommer till uttryck i interaktionen med deras partner då männen använder våld i situationer som de upplever att de inte kan hantera. Lars och Stefan uppger att ohanterbara och jobbiga situationer uppkommer i relationen när parterna inte förstår varandra och missuppfattningar uppstår. Lars säger att minsta grej kunde få honom att bli aggressiv då han var upprörd och irriterad. Han berättar att det räckte med att en penna gick i golvet för att han skulle gå igång.

Vidare skriver Wrangsjö att det inom var och en av oss finns en negativ identitet som är förnekad. Den finns vilande inom oss och aktiveras i de fall då vi står under emotionellt tryck samt andra omständigheter som hotar kontrollen. Det innebär att allt som vi anar oss vara men som vi inte kan acceptera och tar avstånd ifrån finns här. Bland annat handlar det om känslor

⁷⁹ Kroger, Jane *Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

⁸⁰ Kroger, Jane *Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

⁸¹ Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

som aggression. Han menar att människor har olika toleransnivå för vilka känslor och handlingar de kan acceptera hos sig själva innan de känner självförakt.⁸² De flesta av männen anser att psykiskt våld är lika illa som fysiskt. En av dem säger dock att psykiskt våld är lindrigare än fysisk våld men att det fortfarande är fel. Även de som tycker att psykiskt våld har lika skadliga effekter som fysiskt våld använder männen inte det sistnämnda i samma utsträckning som de använder psykiskt våld.

”Jag ser det som att det är lindrigare, absolut, det är ju bättre att säga något dumt än att slå av näsbenet på en tjej liksom men det klart att det tar ju ändå på nästan samma sätt så det är ju varken, det är ju inte bra men det är lindrigare i det sättet”

Relationen

Jennings & Murphy menar att kvinnan omedvetet fungerar som älskare, kamrat och förtrogen för mannen. Mannen blir beroende av henne för närhet och känslor.⁸³ Männen i vår studie ägnar huvuddelen av sin fritid till att umgås med sin partner. De beskriver ett stort engagemang i förhållandet och att de lägger stor vikt vid den. Bland annat har männen uppgett att deras partners har varit den personen som har fått de att inse att de behöver söka hjälp. Männen beskriver också att viktigast för deras mående, det vill säga när de mår som bäst respektive sämst, är beroende av hur relationen fungerar. Samtliga män berättar även att den främsta anledningen till att de har sökt hjälp är att de vill rädda eller återskapa sina nuvarande relationer. Undersökningar visar enligt Murphy att våldsamma män reagerar kraftigt på situationer som involverar risken att bli övergiven. De reagerar också kraftigare på frågor om beroende och rädsla för att förlora sin partner än män som inte utövar våld.⁸⁴

”...just då när jag ringde det var ju för att jag inte vill förlora min flickvän”

Vidare säger Jennings & Murphy att då mannen har mycket känslomässigt investerat i kvinnan är han ytterst beroende av hennes stöd och intensivt svartsjuk på allt och alla som kan konkurrera om hennes uppmärksamhet. Rädslan att förlora henne är enorm i hans tankevärld.⁸⁵ Sådana tendenser kan vi se hos en av männen i vår studie. Niklas uppger i intervjun att det är hans svartsjuka som utlöser våldet. Han säger att han börjar tänka på

⁸² ibid

⁸³ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

⁸⁴ Christopher, Murphy., M., Stosny, Steven., & Morrel, Tanya, M. (2005). Change in Self-Esteem and Physical Aggression During Treatment for Partner Violent Men. *Journal of Family Violence*, Vol. 20, No. 4, 201 – 210.

⁸⁵ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

tidigare män som hon har varit med, vilket han beskriver bygger upp negativa känslor hos honom. Detta kan vara i enlighet med Murphys tanke om att våldsamma män fastnar i en fälla där de nedvärderar och skadar den de älskar i ett misslyckat försök att stärka sin självkänsla, vilket enbart leder till fortsatt förstörelse av självkänslan.⁸⁶ Även i Raggs artikel styrks detta av andra forskare som menar att män som misshandlar sina partners ofta visar på tendenser till att kontrollera andra för att minska sina egna känslor av osäkerhet.⁸⁷ Männerna uppger att de är medvetna om att deras beteende gör att deras partner mår dåligt. De uppger att vetenskapen om att de får sin partner att må dåligt skapar ångest hos dem. Situationerna som uppstår visar på att de verkliga skälen till varför mannen upplever osäkerhet och ångest inte hanteras direkt, och tillit och närhet i relationen gradvis förstörs genom hans våldsamma beteende menar Jennings & Murphy.⁸⁸

”Fruktansvärt, verkligen. Hon är ju nere på en nivå idag som är mycket sämre än vad jag mår...det kommer att påverka henne i många år framöver...”

”Hon har varit livrädd för mig... hon har sagt det”

Wrangsjö skriver att Eriksson menar att om individen inte har en stabil identitet kommer den att skakas om under de situationer då individen utsätts för genomgripande påverkan i form av kriser eller trauman.⁸⁹ Situationer som uppstår i relationen där männen använder våld kan tänkas utgöra en kris för dem. Resultaten i vår studie visar på att männen genom att använda våld inte uppnår det inre lugn som de egentligen eftersträvar utan att de snarare hamnar i ett tillstånd av akut kris. Männerna beskriver att de efter dem har använt våld mot sin partner känner ångest, de får tankar kring vad de har gjort och hur de skall kunna ställa allt till rätta. Niklas beskriver att om partnern har blivit ledsen och gråter känner han sig dum och ber om ursäkt. Han berättar även att han känner stor ångest efteråt. Lars menar att han blir arg på sig själv för att han har tagit ut sin ilska över partnern.

”...när jag hamnar i om man nu ska ta den extrema situationen så känner jag liksom att jag vill inte vara kvar, jag vill inte leva längre, jag vill inte, jag mår jättedåligt, fruktansvärt, jätteångest. Sen på nått vis så kommer

⁸⁶ Christopher, Murphy, M., Stosny, Steven., & Morrel, Tanya, M. (2005). Change in Self-Esteem and Physical Aggression During Treatment for Partner Violent Men. *Journal of Family Violence, Vol. 20, No. 4*, 201 – 210.

⁸⁷ Ragg, Mark. (1999). Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners. *Journal of Family Violence, Vol. 14, No. 3*, 315 – 329.

⁸⁸ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity, Vol. 1, No. 1*, 21-29.

⁸⁹ Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

man ju till en punkt där det börjar gå neråt igen och lägga sig och då mår man ju jättedåligt för det, för det man har ställt till med och då kommer den ångesten och de tankarna hur ska jag liksom kunna ställa det här tillrätta nu, hur ska jag kunna komma tillbaka igen va...”

Samhället

Eliasson redogör för en undersökning utförd i USA under 1970 – talet. Den visade att 75 % av männen inte godkänner våld mot kvinnor.⁹⁰ Detta kan vi även se hos männen i vår studie då de säger att det är fel att använda våld mot kvinnor både vad gäller andra män och sig själva. Männen uppger att folk i allmänhet har en negativ bild av män som använder våld mot sina partners. De säger även att de har en negativ bild av sådana män. Å ena sidan dömer de andra män som använder våld mot sina partner men samtidigt uppger de sig själva vara en av dem. Männen i vår studie befinner sig enligt oss i en förändringsfas där man skulle kunna säga att de genomgår ett rollbyte. Ebaugh menar att när en individ ska internalisera en ny roll kämpar man med sex olika områden. Ett av dessa områden är att individen kämpar med att relatera till den gamla rollen som i det här fallet blir att vara en man som använder våld mot sin partner. Den nya rollen innebär att bryta mönstret och bli en av de män som inte använder våld i nära relationer. Individen kämpar alltså med att förena dessa två roller hos sig vilket Ebaugh menar är nödvändigt för att den nya rollen helt skall kunna införlivas.⁹¹

”Jag har ju sett så tidigare liksom, jag har tyckt att de har varit stora idioter så men, samtidigt så när jag har gått i terapi och så, så har jag en helt annan bild utav allting och det, jag tror att man kan hjälpa människor...visst jag tar avstånd från själva handlingen, den är inte acceptabel men på nått vis måste man få hjälp...”

Eliasson skriver att en genomgående och mycket stark tendens när man talar om våld mot kvinnor är att skuldbelägga offret. Detta menar hon är till fördel för samhället och andra som inte är direkt berörda vilket leder till att inget behöver förändras.⁹² Vår studie visar en motsatt bild. Männen uttrycker tydligt att deras partner inte är den direkta orsaken till deras beteende och användandet av våld. Männen i vår studie beskriver sin partner som offer för deras handlingar och de uttrycker att skulden ligger hos de själva.

”det har absolut inget med henne att göra och hon gör inget för att framkalla eller provocera mig liksom, det ligger helt hos mig”

⁹⁰ Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

⁹¹ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

⁹² Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

Ebaugh skriver om de olika stadier som en individ genomgår i exitprocessen vilket syftar till ett rollbyte hos individen. När en individ har börjat fundera kring ett rollbyte är processens framskridande beroende av hur viktiga personer i individens omgivning reagerar på de cues som denne sänder ut. Dessa personer kan förstärka eller förminska problemen, avråda från att byta roll eller föreslå ett annat alternativ. Reaktionen från omgivningen kan om de är negativa försena eller störa sökandet av alternativ och om de är positiva förstärka sökandet efter en ny roll. Hur lång tid den här processen tar beror bland annat på vilket socialt stöd individen har, hur socialt önskvärd exitprocessen är och hur medveten processen är.⁹³ Männerna berättar att det har funnits personer i deras liv som på olika sätt har varit bidragande till att de har sökt hjälp. För Lars, Per och Stefans del var det deras partner som var den avgörande faktorn till att de sökte hjälp. I Niklas fall var beslutet hans eget men han uppger att det fanns en familjemedlem som under en längre tid har pratat med honom om att han borde söka hjälp.

”...min chef vet om det tack vare att jag har berättat det...det är bara bra att X vet om det...att han vet om alltihopa...han har stöttat mig mycket igenom grejerna också...de runt omkring vet ju också varför det har varit som det varit, de vet om min bakgrund och alltihopa...det känns bara bättre så istället för att sitta och ljuga...”

Männerna uppger att familjen och partnern är de viktigaste personerna i deras tillvaro, samt att deras stöd har varit viktigast för deras beslut att söka hjälp. Samtliga män har på ett eller annat sätt och i olika utsträckning varit i kontakt med olika myndigheter. Männerna uppger att de har både positiva och negativa erfarenheter av bemötandet av olika myndigheter. Per uppger till exempel att hans erfarenheter av bemötandet har varit positivt medan till exempel Niklas upplever att han till större delen har bemötts dåligt. De säger att de själva har gjort valet att söka hjälp och att tidigare bemötande från myndigheter inte har varit avgörande för deras beslut att förändras.

”...något större förtroende för myndighetspersoner har jag väl inte”

”...jag försöker resonera som så att de är professionella människor som vet vad de sysslar med...”

⁹³Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

Wrangsjö skriver att identiteten utvecklas i samspel med andra. I samspelet avvisas, verifieras eller vidgas sättet att uppfatta sig själv uttryckt i egna ord och handlingar. Även identitet och tillhörighet är kopplade till varandra genom att andras bekräftelse av ens identitet bidrar till en känsla av tillhörighet.⁹⁴ Ebaugh menar att när en individ medvetet har accepterat att förändra en roll börjar individen att *söka efter alternativ* (seeking alternatives). Hon säger att individen då upplever en känslomässig lättnad och upptäcker att det är möjligt att hitta en ny roll. När individen börjar fokusera och ställa in sig på en eller några roller söker de sig oftast till en ny grupp som de kan identifiera sig med och som gör det möjligt för de att i sin fantasi öva på sin nya roll och genom det ta ett definitivt beslut för att kunna internalisera den nya rollen som en del av sin identitet. Internaliseringen av möjligheten till att hitta en ny roll möjliggörs för männen genom gruppsamtalen där de träffar män i samma situation som också vill byta roll.⁹⁵ Samtliga män uppger att verksamheten X har hjälpt både dem och deras relation. Per uttrycker till exempel att det hjälper att träffa andra män i samma situation. Han får sin styrka genom att sitta tillsammans i grupp, prata ut, sporra varandra vilket leder till att man får tankar och idéer genom att lyssna på andra. Männen uppger att de har lärt sig att tänka efter innan de agerar, reflektera över vad som händer och hänt samt kan välja andra vägar istället för våld. Flera av männen uppger också att de känner sig lugnare.

”...jag håller mig lugnare mot vad jag gjorde för ett och ett halv år sen...det har blivit en stor förändring...jag är nog den människan, jag är närmare den människan jag ska vara nu än vad jag var innan...”

Slutsatser

Utifrån den första frågeställning om hur männen förklarar sitt våld gentemot sin partner kommer vi till slutsatsen att männens användande av våld uppstår i situationer som de upplever att de inte kan hantera. Det är bland annat jobbiga situationer där missuppfattningar uppstår både i arbetslivet och i relationen när parterna inte förstår varandra. Dessa situationer säger männen får de att känna sig otrygga och uppretade av. Männen beskriver vidare att de då fylls av känslor som de inte kan hantera och till slut brister de. När männen fylls med jobbiga känslor som de inte kan hantera använder de sig av försvarsmekanismer som bortträngning och förskjutning för att upprätthålla balansen och skydda jaget. De känslor som de inte kan ta hand om själva lägger de över, oftast på sin partner. Resultaten i vår studie visar på att männen genom att använda våld inte uppnår det inre lugn som de egentligen eftersträvar utan att de snarare hamnar i ett tillstånd av akut kris. Männen beskriver att de efter dem har använt våld mot sin partner känner ångest, de får tankar kring vad de har gjort och hur de skall kunna ställa allt till rätta.

⁹⁴ Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

⁹⁵ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

Männen uppger att folk i allmänhet har en negativ bild av män som använder våld mot sina partners. De säger även att de har en negativ bild av sådana män. Å ena sidan dömer de andra män som använder våld mot sina partner men samtidigt uppger de sig själva vara en av dem. De flesta av männen anser att psykiskt våld är lika illa som fysiskt. Även de som tycker att psykiskt våld har lika skadliga effekter som fysiskt våld använder männen inte det sistnämnda i samma utsträckning som de använder psykiskt våld. Wrangsjö menar att människor har olika toleransnivå för vilka känslor och handlingar de kan acceptera hos sig själva innan de känner självförakt.⁹⁶

Huruvida identiteten och synen på det egna användandet av våld hos männen förändrats sedan de påbörjade samtal hos verksamheten X, och i så fall på vilket sätt kommer vi till slutsatsen att männen i vår studie befinner sig i en förändringsfas. Utifrån exitprocessen ser vi att männen genomgår ett rollbyte från att vara män som använder våld i nära relationer till att vara män som kan hitta alternativa lösningar och välja andra vägar istället för att använda våld. Vi kommer också fram till att männen inte skuldbelägger partnern utan ser sig själva som ansvariga för sitt handlande. Vi ser att männen har flera nära personer i sin omgivning som stöttar de och enligt exitprocessen kan positivt stöd från omgivning leda till förstärkning av rollbytet. Männen anser att det är tack vare stödet från sin omgivning samt den egna insatsen som har föranlett att de har sökt hjälp och vill förändra sitt beteende.

Gällande hur männen upplever sig ha blivit bemötta av samhället ser vi att den nära omgivningen har spelat en större och mer betydande roll i deras vilja att förändras mot vad myndigheter har gjort även om dessa på olika sätt har varit involverade i männens liv. Vår slutsats är också att Verksamhet X har varit av betydande hjälp för männen och att de därifrån har fått verktyg som hjälper de att hantera nya situationer som de ställs inför i vardagen. De får en möjlighet att hitta en ny roll och internalisera denna med sin gamla roll genom samtalen. Vi anser att vi inte kan dra slutsatser om att männen har genomgått en identitetsförändring men vi ser att de genom samtalen har påbörjat en sådan process.

Diskussion

Syftet med vår uppsats var att undersöka hur männen förklarar sitt användande av våld mot sin partner. Dessutom ville vi undersöka om männens identitet och synen på det egna användandet av våld hos männen förändrats sedan de påbörjade samtal hos verksamheten X, och i så fall på vilket sätt gällande deras våldsbenägenhet, har förändrats sedan de började i samtal hos verksamhet X och i så fall på vilket sätt. Samt hur männen upplever sig ha blivit bemötta av samhället.

⁹⁶ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

Vi tror också att männen känner sig osäkra som individer i sina relationer och att hur relationen fungerar i stor utsträckning påverkar männens mående. Vidare upplever vi att männen har fått stöd till förändring av sin omgivning och att Verksamhet X är ett betydande led i deras process av ett rollbyte där männen är på väg från den gamla rollen att vara en man som använder våld mot sin partner till en man som väljer andra vägar till att lösa de inre konflikter som vi tror ligger bakom valet att använda våld.

I vår analys skriver vi att Jennings & Murphy menar att män utvecklar olika maskuliniteter beroende på om utveckling till huvudsak sker tillsammans med en man eller kvinna.⁹⁷ Vi kan inte säga att vi har fått fram bevis från våra resultat att männen har utvecklat olika maskuliniteter beroende på om de har varit i närmare kontakt med och haft en manlig eller kvinnlig förebild under uppväxten. Vi kan endast i denna fråga uttala oss om Niklas och Stefan där vi vet att Niklas växte upp med en kvinnlig förebild och Stefan med en manlig även om den kvinnliga förebilden fanns med så hamnade hon just under hans barn och ungdomsår i skymundan. Vi upplever att Niklas har en väldigt känslig sida då han specifikt uttrycker att han bryr sig om och tänker så mycket på hur andra mår att det går ut över hans eget mående. Detta kan vara ett resultat av att han har vuxit upp med en kvinnlig förebild men det kan lika gärna vara en individuell egenskap hos honom som inte har något att göra med vad som är stereotypiskt manligt och kvinnligt beteende. Vi har inte sett samma tydliga tendenser hos Stefan, han visar varken stereotypiskt manliga eller kvinnliga sidor hos sig. Något som vi också har funderat över är i hur stor utsträckning barndomen och uppväxtförhållanden påverkar vilken person man blir som vuxen. Utifrån vår studie har vi sett att det för just de här männen har, trots att de har haft en relativt bra uppväxt där ingen av männen blivit utsatta för våld, använt våld i nära relationer.

Enligt vår mening saknar männen verktyg för att hantera motgångar. Vi ser det i relation till att de väljer att använda våld när de möts av motgångar. Detta tror vi kan bero på många saker. Exempelvis kan en anledning vara att de inte har fått med sig verktygen från barndomen. Om man ser till Erikssons teori om faser som varje individ måste klara av på ett adekvat sätt för att inte få problem i den nästa fasen tänker vi oss att männen i vår studie under uppväxttiden inte lyckats lösa samtliga faser. Därför har de ett instabilt inre som vi anser gör de extra känsliga för yttre påfrestningar vilka blir svåra för männen att hantera på ett för de fungerande sätt. Vi tror att om männen hade löst samtliga faser och skapat inre verktyg hade männen kunnat välja andra vägar i de situationer som de upplever som ohanterliga istället för att använda våldet. Männen har idag sökt hjälp och berättar att de idag kan agera på andra sätt mot vad de gjort tidigare. Det ser vi som att männen genom terapin och samtal har utvecklat de nya verktyg som de kan använda för att välja nya vägar och agera annorlunda.

I analysen skriver vi om Wrangsjös teori att varje människa har en gräns för vad som är acceptabelt och inte acceptabelt, det vill säga för vad de kan acceptera hos sig själva innan de

⁹⁷ Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

känner självförakt.⁹⁸ Vi ser i vår studie att männen hyser förakt mot användandet av just fysiskt våld. Även om de uttrycker med ord att de anser att det tar lika illa på partnern så har de långt ifrån använt fysiskt våld i samma utsträckning som psykiskt våld. Vi tolkar det som att männen har lättare att acceptera psykiskt våld men att de på grund av samtal har kommit till insikten om att psykiskt och fysiskt våld har samma konsekvenser för deras partner.

Vi tror att männens val att använda våld i situationer som de upplever att de inte kan hantera, blir ett sätt att bevara självet men istället skapas känslor av otillräcklighet och osäkerhet hos männen. Resultatet blir dock det motsatta, där de skapar en ond spiral och en mer negativ bild av sig själva. Detta leder enligt oss till att männen skadar de personer som de bryr sig mest om. De sista de vill är egentligen att bli lämnade av sin partner men det är vad som i slutändan blir beslutat om beteendet inte förändras. Vi ser i vår studie att alla fyra män uppger sin partner som den närmaste personen i deras liv och den som har funnits där och som stöttat de i att söka hjälp. Vi upplever att deras partner är den drivande motivationen till att en önskan om att förändras finns hos männen.

I vår studie finner vi att männen inte skuldbelägger sin partner för deras användande av våld utan tar på sig ansvaret för sina handlingar. Vi tror återigen att det är på grund av terapi och samtal som de har gått i där de har fått reflektera kring sina handlingar i olika situationer som har bidragit till en insikt hos männen om det egna ansvaret i de situationer som uppstår. Resultatet motsäger till en viss del Eliassons teori om skuldbeläggandet av offret. Vi frågar oss om det endast handlar om den terapi och behandling som de deltar i eller om det finns andra anledningar till varför det förfaller sig på detta vis.

Vi kan i vår analys se en kluvenhet i männens syn av andra män som använder våld i nära relationer. Vi tror att männen befinner sig i ett skede där de vill lämna sin gamla roll som en man som använder våld men att de inte riktigt har kommit så långt i processen att de helt kan lämna den gamla rollen. Vi håller med Ebaugh och tror att männen behöver acceptera sin gamla roll och förlika sig med att de har varit män som använder våld för att kunna gå vidare och helt införliva den nya rollen.

Utifrån Ebaughs teori om exitprocessen har vi kommit fram till att männen befinner sig i en rollbytesprocess där de har stöd från sin sociala omgivning och genom den behandling de får hos Verksamhet X. Ebaugh menar att vilket socialt stöd individen har, hur socialt önskvärd exitprocessen är och hur medveten processen är hos individen avgör hur smidigt rollbytet fortskrider.⁹⁹ Vi anser att männen tack vare möjligheten till öppenhet och stöd från sin omgivning har tagit steget att söka hjälp och vilja ändra på sitt beteende och att det är tack vare stödet från sin omgivning som de befinner sig där de är idag. Vi tänker oss att kontakterna med de olika myndigheterna har haft ett inflytande på männens liv men inte alls i samma utsträckning som den närmaste omgivningen. Utifrån hur männen uttrycker sig om

⁹⁸ Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

⁹⁹ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

myndigheter och hur de har blivit bemötta av dessa i relation till hur de beskriver sin närmaste omgivning menar vi att de känslomässiga banden som finns med de senare är en avgörande faktor för hur viktiga de inblandade personerna blir för rollbytet. Verksamhet X är inte en myndighet och vi ser behandlingen som ett led i rollbytet, ett ställe dit männen frivilligt har sökt sig för att kunna gå vidare i rollbytesprocessen. Vi tror också att kontakten med myndigheter har skett under tråkiga omständigheter i deras liv vilket vi anser kan ha färgat deras mer negativa bild av myndigheter. Vi anser också att då kontakten med Verksamhet X har skapats genom deras partner, förutom i ett fall, blir upplevelsen av verksamheten mer positiv då partnern är en viktig person för männen. Dessutom sker rollbytet i fyra stadier enligt Ebaugh, och vår tanke är att männen när de var i kontakt med myndigheter ännu inte hade påbörjat rollbytesprocessen.¹⁰⁰

Vi upplever att samtalen hos verksamheten X har varit av stor betydelse för samtliga män. Dels uttrycker de det själva men vi ser det också i deras svar och förmåga att reflektera över sin problematik. Vi tror inte att männen hade haft samma insikt som de har idag utan denna verksamhet. Vi tror inte heller att männen hade deltagit och så öppet berättat om sina olika situationer för oss om de inte hade insett sin problematik.

Styrkor och svagheter i uppsatsen

Våra intervjufrågor har enligt oss inte varit tillräckligt djupgående för att vi ska kunna ge en mer representativ bild av männens situation och upplevelse. Vi anser att vi endast har skrapat på ytan och att vi skulle behöva mer information för att fullt ut kunna beskriva hur männen förklarar sitt användande av våld mot sin partner samt om deras identitet, gällande våldsbenägenhet, har förändrats sedan de började hos Verksamhet X, i så fall på vilket sätt. En önskan är att vi hade kunnat göra en till intervju med männen där vi hade kunnat fördjupa och behandla de områden där vi upplever att vi saknar mer omfattande svar.

Vi upplever att vår analys skulle kunna fördjupas men vi har i efterhand insett att våra frågor i intervjuguiden inte varit tillräckliga för att vi på ett mer omfattande sätt skall kunna beskriva männens situation och upplevelser i relation till våra frågeställningar. Vi anser också att vi på grund av tidsbrist samt kunskapsbrist inte har kunnat vara mer djupgående i vår analys.

En annan svaghet kan vara att vi använder Eliasson i stycket om tidigare forskning då hennes forskning präglas av feminism, ett perspektiv som vi inte har valt till vår uppsats. Vi anser dock inte att detta påverkar vår uppsats då vi inte har använt hennes feministiska perspektiv utan enbart använt oss av hennes redovisning av olika forsknings resultat.

Trots att vi hade svårigheter att hitta litteratur och forskning ur ett mansperspektiv anser vi att den forskning vi har presenterat väl stämmer överens med vårt syfte och frågeställningar samt

¹⁰⁰ Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

har varit användbar vid analys av empirin. Vi anser även att vårt val av teorier har varit passande och hjälpt oss att besvara eller förkasta våra frågeställningar.

Vidare forskning

Under vår litteratursökning fann vi mycket skrivet om våld i nära relationer sett utifrån kvinnoperspektivet. Vi upplever att det saknas litteratur och forskning kring våld i nära relationer ur ett mansperspektiv. Vi anser att det behövs mer forskning kring våldsamma mäns upplevelse, tankar och känslor kring våldet. Vi anser också att man behöver forska mer kring behandling för denna grupp av män det vill säga vilka eller vilken behandlingsform som visar sig mest effektiv. Men även utvärderingar av de behandlingar som redan finns, både vad gäller behandlingsmetoder, den förändringsprocess hos de män som genomgår behandling samt vilken effekten blir för de män som genomgår behandling.

Det hade även varit intressant med djupgående intervjuer och en vidare forskning på det som vi har påbörjat. Det hade varit intressant att göra mer djupgående intervjuer för att undersöka huruvida uppväxten har påverkat individens självbild och om uppväxten tillsammans med självbilden har bidragit till deras problematik idag. Dessutom skulle man kunna göra en kvantitativ studie där en representativ population av samhällsmedborgare tillfrågas hur de ser på män som använder våld i nära relationer och jämföra det med männens självbild samt deras egna bild av hur de tror att de uppfattas i samhället.

Referenser

Böcker

Allwood, Carl Martin. *Kulturorienterad psykologi* Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Frisé, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland.

Cullberg, Johan. (2003). *Dynamisk psykiatri*. Finland: Natur och Kultur.

Ebaugh Fuchs, Helen. (1988). *Becoming an EX. The process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.

Eliasson, Mona. (2000). *Mäns våld mot kvinnor*. Stockholm: Natur & Kultur.

Hwang, Philip & Frisé, Ann. *Utvecklingspsykologi. Individens utveckling i ett livsperspektiv* i Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Frisé, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland

Kroger, Jane. *Identitetsutvecklingen i de tidiga vuxenåren* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Larsson, Sam *Kvalitativ metod – en introduktion* i Larsson, Sam/Lilja, John/Mannheimer, Katarina (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Lundh, Lars-Gunnar & Smedler Ann-Charlotte. *Personlighetspsykologi. Att förstå individen* i Hwang Philip, Lundberg, Ingvar, Rönnberg, Jerker & Frisé, Ann (red:er)2005). *Vår tids psykologi*. Natur och Kultur: Finland

Payne, Malcolm. (2002). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Falköping: Natur och Kultur.

Pierce, C.S (1990) *Pragmatism och kosmologi*. Göteborg: Daidalos.

Svenning, Conny. (2003). *Metodboken: [samhällsvetenskaplig metod och metodutveckling: klassiska och nya metoder i informationssamhället: källkritik på Internet]*. Eslöv: Lorentz.

Thurén, Torsten. (2007). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Stockholm: Liber.

Widerberg, Karin (2002): *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Wrangsjö, Björn *Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen* i Frisé, Ann/Hwang, Philip (2006): *Ungdom och Identitet*. Stockholm: Natur och kultur.

Tidsskrifter

Brad J. Bushman, Brad, J., & Baumeister, Roy, F. (1998). Threatened Egotism, Narcissism, Self-Esteem, and Direct and Displaced Aggression: Does Self-Love or Self-Hate Lead to Violence?. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 75, No. 1, 219-229

Christopher, Murphy., M., Stosny, Steven., & Morrel, Tanya, M. (2005). Change in Self-Esteem and Physical Aggression During Treatment for Partner Violent Men. *Journal of Family Violence*, Vol. 20, No. 4, 201 – 210.

Jennings, Jerry. L., & Murphy, Christopher, M. (2000). Male-Male Dimensions of Male-Female Battering: A New Look at Domestic Violence. *Psychology of Men and Masculinity*, Vol. 1, No. 1, 21-29.

Ragg, Mark. (1999). Dimensions of Self-Concept as Predictors of Men Who Assault Their Female Partners. *Journal of Family Violence*, Vol. 14, No. 3, 315 – 329.

Uppsatser

Nilsson, Caroline & Felic, Selma. (2004). *Upplevelsekonsumtionens implikationer för individens självbild - en studie av gourmetupplevelser*. D-uppsats. Lund universitet: Företagsekonomiska institutionen, Lund.

Elektroniska källor

Riksorganisationen Sveriges Professionella Kriscentra för Män
<http://www.rikskriscentraforman.se/Sida07.htm>
Hämtad 2008-11-26

Vetenskapsrådet: *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*
<http://www.vr.se/download/18.668745410b37070528800029/HS%5B1%5D.pdf>
Hämtad 2008-11-26

Nationalencyklopedin
<http://www.ne.se/sok/samh%C3%A4lle>
Hämtad 2008-11-28

Nationalencyklopedin
<http://www.ne.se/artikel/1577562/1577562>
Hämtad 2008-11-28

Nationalencyklopedin
<http://ne.se/artikel/1134106/1134106>
Hämtad 2008-12-01

Bilaga 1

Intervjuguide

Bakgrund

Hur gammal är du?

Har du anställning just nu? Vilken yrkeskategori arbetar du?

Vilken utbildningsnivå har du? Grundskola, gymnasium, högskola/universitet?

Civilstånd? Gift, skild, sambo, flickvän men ej sammanboende?

Har du barn? Om ja, hur många? Bor barnen med dig? Om inte, hur ofta träffar du barnen?

Individen

Finns dina föräldrar vid liv? Om ja, lever de tillsammans? Om nej, när skildes de?

Hur skulle du beskriva din uppväxt? Finns det syskon? Om ja, hur många? Hur är kontakten med de?

Hur var kontakten med din släkt under uppväxten?

Hur upplevde du skolåren?

Har det under din uppväxt förekommit våld och/eller missbruk? Om ja, i vilka former?

Har du själv ett missbruksproblem? Om ja, vad missbrukar du och får du idag behandling?

Hur ser din sociala situation ut idag?

Vad gör du på din fritid?

Upplever du att du har personer i din närhet som du litar på, känner dig trygg med och som du känner bryr sig om dig?

Har du kontakt med familj och vänner? Om ja, hur ofta pratar och/eller ses ni?

Kan du beskriva i vilka situationer du mår som allra -bäst?

-sämst?

Hur ser du på ditt användande av våld mot din partner?

Relationen

När upplever du din relation med din partner som bäst? Respektive sämst?

Vilken typ eller typer av våld, fysiskt och/eller psykiskt har du använt mot din partner?

Hur ofta, uppskattningsvis, har du använt våld mot din partner?

Förekom våldet i din nuvarande relation eller i en gammal relation?

Är det specifika situationer som utlöser våldet? Om ja, vilka?

Kan du beskriva dina känslor och tankar i de situationer där du väljer att använda våld mot din partner? – innan

- under
- efter

Hur tror du att din partner upplever dessa situationer?

Vad har du för tankar och känslor kring din partners upplevelse?

Samhället

Upplever du att personer i din omgivning, t ex din familj eller arbetskamrater, vet att det förekommer/har förekommit våld i din relation? Om ja, hur känns det för dig?

Tror du att andra personers åsikter om dig har påverkat ditt beslut att komma till Verksamhet X?

Hur tror du att människor i allmänhet ser på män som misshandlar sina partners?

Hur ser du på män som använder våld mot sin partner?

Har du innan Verksamhet X varit i kontakt med några andra samhällsinstanser, t ex; polis, socialtjänst?

Hur upplever du att du har blivit bemött av olika samhällsinstanser?

Har din syn på din relation och dig själv förändrats sen du kom till Verksamhet X? Om ja, på vilket sätt? Om nej, vad tror du att det beror på?

Bilaga 2

Göteborg 2008-10-17

Information

Genom detta informationsblad vill vi ge dig kortfattad information om vår uppsatsstudie samt hur insamlade uppgifter kommer att samlas in och hanteras.

Uppsatsen ingår som en del i socionomutbildningen vid Göteborgs Universitet. I studien följer vi de forskningsetiska principer för humaniora och samhällsvetenskap, vilka utarbetas av Vetenskapsrådet.

Dessa principer innebär i korthet att:

Som deltagare i uppsatsprojektet skall du få information om uppsatsens syfte.

Som deltagare har du rätt att själv bestämma över din medverkan i uppsatsprojektet.

De insamlade uppgifterna skall behandlas konfidentiellt och förvaras på ett sådant sätt att ingen obehörig kan ta del av dem.

Syftet med vår uppsats är att undersöka självbilden hos män som vid upprepade tillfällen har brukat/brukar fysiskt eller psykiskt våld mot sin kvinnliga partner. Vi vill undersöka detta med hjälp av intervjuer. Som deltagare har du rätt att avstå från att svara på frågor eller avbryta intervjun, utan att lämna någon anledning till detta. Vi uppskattar att intervjun kommer att ta cirka 45 – 60 minuter.

Vi vill gärna använda bandspelare vid intervjutillfället. Detta gör det lättare för oss att dokumentera det som sägs under intervjun samt underlättar vårt fortsatta arbete med uppsatsprojektet. Vid utskriften kommer vissa uppgifter (t.ex. namn, bostadsort, sysselsättning) att ändras så att du inte kan identifieras av en utomstående. Efter utskrift av intervjun raderas bandet. Allt insamlat material förvaras på ett sådant sätt att utomstående inte kommer åt uppgifterna. De uppgifter som samlats in kommer endast användas för uppsatsprojektet.

Om du har några frågor är du välkommen att kontakta någon av oss eller vår handledare.

Frida Ivehag
Socionomstuderande
E-mail: rubiafrida@hotmail.com

Monika Uvalic
Socionomstuderande

Eva Landmér
Handledare
E-mail: eva.landmer@socwork.gu.se

Deltagarens underskrift: _____